

● VÄHE RAHA

Läänlaste palk on Eesti madalamate seas

Läänemaa keskmine palk on Eestis üks madalaim, lisaks oli mullune palgatõus samuti väike.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Läänemaa keskmine brutokuupalk oli statistikaameti andmeil eelmisel aastal 1513 eurot. Samal ajal oli Eesti keskmine brutopalk ligi 470 eurot kõrgem: 1918 eurot. Läänemaast madalam keskmine palk oli vaid Valgemaal.

Tegevusalade võrdluses teeniti Läänemaa kõrgeimat keskmist palka mäetööstuses ehk maavara otsimise, hindamise ja kaevandamisega seotud tööstusharus. Sel alal töötavate inimeste keskmine palk oli mullu 2818 eurot.

Üle 2000eurone keskmine palk oli mullu Läänemaal samuti elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustajatel (2306 eurot) ning veevarustusega, kanalisatsiooniga, jääme- ja saastekäitlusega tegelejalatel (2001 eurot).

Madalaimat keskmist palka teenisid Läänemaal haldus- ja abitegevusega ametis olevad inimesed (1042 eurot) ning majutuse ja toitlustusvaldkonnas töötajad (1077 eurot).

Üle-eestiseliselt oli keskmine palk kõrgeim info ja side valdkonnas ning finants- ja kindlustustegevuses – mõlemas üle 3000 euro, madalaim aga majutuses ja toitlustuses ning muudes teenindavates tegevustes – 1200–1300 eurot.

Läänemaa keskmine brutokuupalk tegevusalade järgi

Tegevusala	2024
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1511
Mäetööstus	2818
Töötlev tööstus	1490
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	2306
Veevarustus; kanalisatsioon; jääme- ja saastekäitlus	2001
Ehitus	1333
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	1306
Veendus ja laondus	1814
Majutus ja toitlustus	1077
Info ja side	1947
Finants- ja kindlustustegevus	2214
Kinnisvaraala tegevus	1136
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	1213
Haldus- ja abitegevused	1042
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	1805
Haridus	1619
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1818
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	1238
Muud teenindavad tegevused	1231

Väike palgatõus

Läänemaa keskmine palgatõus 6,6 protsenti oli mullu võrreldes 2023. aastaga samuti Eesti üks madalaim. Läänemaast vähem, 6,5 protsenti, tõusis keskmine palk vaid Valga- ja Viljandimaal.

Eesti keskmine palgatõus oli läinud aastal 8,1 protsenti. Suurim oli palgakasv haldus- ja abitegevuses, tervishoius ja sotsiaalhoole-

kandega seotud aladel, madalaim elektrienergia, kunsti ja meelelahutusega seotud aladel.

Statistikaameti analüütik Sigrid Saagpakk tõi välja, et võrreldes 2022. ja 2023. aastaga on palgakasv aeglustunud – neil aastatel tõusis keskmine palk üle 11 protsendi.

Mediaanpalga järgi on Läänemaal seis veidi parem. See oli mullu 1336 eurot. „Kui kesk-

mise palga statistikas oli Lääne maakonna palk kõrgem ainult Valga maakonna palgast, siis mediaanpalga puhul on neljas maakonnas mediaanpalk madalam kui Lääne maakonnas,” ütles Saagpakk.

Läänemaast madalam mediaanpalk oli Saaremaal (1307 eurot), Võrumaal (1300), Ida-Virumaal (1297) ja Valgemaal (1270). Kõrgeim oli mediaanpalk mullu Tallinnas (1896 eurot), Harjumaal (1818) ja Tartumaal (1688).

Saagpaki sõnul näitab mediaanpalk keskmisest palgast paremini tüüpilist palka, sest seda ei mõjuta väga kõrged ja väga madalad palgad.

Mediaanpalk on palk, millest rohkem ja vähem teenivad inimesi on võrdset.

Palk kõigub

Eesti keskmine brutopalk oli eelmisel aastal 1981 eurot ja mediaanpalk 1628 eurot. Saagpaki sõnul on 300eurone keskmise ja mediaanpalga vahe tavapärane. Saagpakk tõi välja sellegi, et kvartalite võrdluses palgad

kõiguvadki: tavaliselt on kõrge-mad palgad teises ja neljandas, madalamad esimeses ja kolmandas kvartalis. Ta selgitas, et teise kvartali palku mõjutavad puhkusetasud ja neljanda kvartali palku aasta lõpus makstavad lisatasud.

Keskmise palga arvutamisel võtab statistikaamet maksu- ja tolliametit kõik töö tegemise eest saadud tasud, teisendab need täistööajale ja jagab töötajate arvuga. Maakonna palga arvutamisel võtab statistikaamet arvesse töötamise asukohta, mitte töötaja rahvastikuregistrijärgset elukohta.

Kas tulete oma palgaga toime ja on see teil tõusnud?

MARKO

Jah. Tuleme ikka toime ja saame hakkama. Kuna olen iseenda tööandja, siis ma palka ei tõsta või langeta väga.

TARMO

Enam-vähem tulen toime. Millal viimati tõusis, seda ei teagi, sest olen iseenda tööandja.

MARI

Nipa-napa tulen toime. Natuke on palk viimase aasta jooksul tõusnud: paar protsenti.

MERILI

Olen õpetaja ja minu palk tõusis siis, kui õpetajatel viimati tõsteti. Aga jah, saame hakkama.

EPP

Alati võiks rohkem olla, aga praegu tulen toime. Palk tõusis selle aasta jaanuaris nii palju, nagu õpetajate palgatõus oli, aga see oli väike summa.

KRISTEL

Olen kuu aega käinud töö. Järgmisel reedel on palgapäev, siis on näha. Nii palju, kui mehe töö

pealt näha on, siis eriti ei tule välja, sest palk on väike.

ALLAN

Tulen palgaga toime. Umbes aasta tagasi natuke palk tõusis, paari- või kolmekümne euro kandis.

olen ka pensionär. Minul on väga hea elada.

KAI

Enam-vähem. Palk tõusis viimati eelmise aasta suve keskel. Protsentuaalselt oli see ehk kümme protsenti, aga enne seda polnud mitu aastat tõusnud. Toime tulen selle tõttu, et mul on kaks töökohata. Kui oleks ainult üks täistöökoht, siis ei tuleks toime.

VARJE

Tulen küll toime. Viimati tõusis palk kuu aega tagasi ja umbes 200 eurot. Mul on elu ilus, sest

MIRJAM

Ei tule tegelikult, aga peab tulema ikka. Palk tõusis viimati koos miinimumpalga tõusuga jaanuaris.

KÜSITLES MALLE-LIISA RAIGLA PILDISTAS JUHAN HEPNER

● LÜHIDALT

Kaks nimistut saab uue arsti

1336 patsiendiga Risti perearstini-mistutu patsiente hakkab aprillist vastu võtma uus perearst Mihhail Pozdeev. Tervisekassa otsib uut perearsti ka Kullamaa ja Martna nimistule.

Uus Risti perearst võtab patsiente vastu juba sel kuul, kuid tervisekassa peaspetsialisti Sandra Mustasaare sõnul on asendusarst veel Piret Mets. „Kuna uus arst vajab sisseelamiseks aega, siis märtsis osutavad teenust kaks arsti koos,” ütles Mustasaar.

Lepingu Pozdeeviga on tervisekassa sõlminud aastaks. Terviseameti avalike suhete peaspetsialist Vivika Tamra selgitas, et uus arst ei ole erialalt perearst ega saa seetõttu nimistut ametlikult üle võtta. Ta on asendusarst nagu ka kaks aastat Ristil töötanud Mets.

Tervisekassa otsib uut perearsti ka 1583 patsiendiga Kullamaa ja Martna nimistule. Selle võttis märtsi algusest üle Märjamaa perearstikeskus, kes koos Noarootsi perearsti Tiina Proosväljaga jätkab patsientide vastuvõttu.

Praegu Kullamaal ja Martnas patsiente vastu võtavad arstid on Mustasaare sõnul lühiajaline asendus. Seadusest tulenevalt peab tervisekassa korraldama avaliku konkursi. Tervisekassa loodab, et uus perearst asub ametisse juunist.

Malle-Liisa Raigla

Haapsalu tänava-remont kallineb

Metsa tänava remont läheb Haapsalu linnavalitsusele kallimaks kui plaanitud. Remontima hakkab Läänemaa Teed, kes tegi üheksa pakkuja seast parima pakkumise.

Remont läheb maksma 1,232 miljonit eurot, millele lisandub käibemaks. Linnavalitsus oli arvestanud 0,9 miljoni euroga. Aselinnapea Innar Mäesalu sõnul kuulub Li-hula maantee remondiks algselt planeeritud 130 000 eurot nüüd Metsa tänavale.

Plaanide järgi peab Metsa tänava remont algama suvel. „Juuli alguses peab kopp maasse löödud olema,” ütles Mäesalu.

Malle-Liisa Raigla

Kultuurikeskuse saal läheb kinni

Pärast kinoseansse laupäeval algab Haapsalu kultuurikeskuse teatrisaali kümnepäevane hooldusremont.

Haapsalu kultuurikeskuse direktori Gölmar Murumäe sõnul vajab hooldust teatrisaali helitehnika. „See on nüüd 15 aastat üleval olnud ja oleks vaja üle vaadata.”

Kultuurikeskuse endise helitehniku Riho Luhteri sõnul on tehnika väsimata hakanud. „Kõlarid teevad vahepeal imelikke asju ja ette on tulnud tõrkeid,” sõnas ta.

Luhteri sõnul pole see ime, sest seadmed on töös viis-kuus päeva nädalas. „Tuleb kõlarid tolmust puhtaks lüüa ja vaadata, kas hakkab ka mingeid mehaanilisi vigastusi silma,” ütles ta.

Lisaks helisüsteemile remondi-takse Murumäe sõnul teatrisaali põrandat, mis sai kahjustada, kui torm kultuurikeskuse katust lõhkus.

Hooldusremondiks on arvestatud kümme päeva. Sel ajal teatrisaalis etendusid ei toimu ega kino ei näidata. Kaire Reiljan

● JUHTKIRI

Poolik reform

Poolteist aasta tagasi jõustus kaua plaanitud hooldereform. See pidi muutma hooldekodukohta hinna inimestele taskukohaseks, aga mitte ainult. Reformi koduleht sotsiaalministeeriumi veebis räägib ka sellest, kuidas inimene saab sobiva hooldekodu valida.

Ei saa ta midagi valida, näitab täna Lääne Elus avaldatud artikkel. Iga Läänemaa hooldekodu ukse taga on pikad järjekorrad kohataotlejaist ning vaba ruumi ei paista isegi kõige kallimas, Koluvere Lossipargi eakatekodus. Vähe sellest, et pole lootust saada kohta kodulähedasse hooldekodusse, kus omaksed saaksid eakat tihti külastamas käia. Hea, kui üldse õnnestub kuskil koht saada.

Ministeeriumi statistika kohaselt on hooldekodudes üle Eesti rohkem kui 12 000 voodikohata. Samas kirjutab ülalmainitud koduleht, et teenust võiks vajada 18 000 inimest. Ehk et hooldekodudes võiks olla 50 protsenti rohkem kohti.

Reformi eesmärk oli muuta hooldekodukohta eest tasumine inimesele taskukohasemaks. See eesmärk on osalt ka täitunud. Aga et teenus on taskukohasem, on selle järele ka nõudlus kasvanud ja sellele pole süsteem suutnud reageerida. See lihtne loogika oleks võinud ministeeriumis küll kellelegi pähe tulla.

Muidugi on selge, et kui voodikohti oleks rohkem, peaks riik leidma nende eest maksmise toetuseks ka rohkem raha, mis ei kõla niigi pingelise eelarve juures hästi. Nii on mõistetav, miks reformiga hooldekodukohti lisama ei innustatud. Kokkuvõttes on linnuke kirjas, aga paljudel inimestel pole sellest ikka abi.

● TEISED LEHED

Et ettevõtjad ikka ette võtaks

ÄRIPÄEV. Ajal, mil maailmas on mängureeglid rohkem kui segased, peaksime hoolitsema selle eest, et me ise oma ettevõtjatel hingamisruumi ära ei võtaks, kirjutab Äripäev juhtkirjas.

Äripäeva meelest on bürokraatiast räägitud küllalt, aeg on tegutseda. Ajal, mil maailma mängureeglid on kapitaalselt paigast ära ja keegi ei tea, kus tasakaal lõpuks leitakse, ei tohiks me ise oma ettevõtet reguleerimisega kurnata. Ettevõtjale tuleb jätta hingamisruumi, mitte seda lakkamatult kängitseda.

Ettevõtja Oleg Gross on näiteks rääkinud, kuidas tema ühte poodi tuli valvekaameraid kontrollima seitse andmekaitseinspektsiooni ametnikku. Tallinna tehnikakooli teadus- ja ettevõtlusprorektor Erik Puura ütleb, et suure lisandväärtusega kodumaist tööstust tuleks teha ülikoolide kaudu, ent korruptsiooni vältimiseks rakendatav bürokraatia ei lase firmadel areneda. Peljatakse õppejõudude ja ettevõtluse liiga tihedat seost.

„Tihti samastatakse halduskoormust töökoormusega, kuid need on erinevad asjad. Tänapäev ühiskonnas on kuhjuva halduskoorma halvima tagajärjeks vabaduste hüljiv kadu, kodanike otsustusautonoomia vähenemine,” hoiatasid Guido Viik ja Priidu Pärna Teenusmajanduse Koja parima ja halvima seaduse konkursist kokkuvõtet tehes.

Koalitsioon lubas võimule tulles ettevõtluses bürokraatiat vähendada. Paistab, et nüüdseks tunnetatakse ka Stenbocki majas, et olukord ei ole sugugi paranenud. Vastupidi, hullemaks läheb. „Mõni asi murrab kannatlikuma kaameli selgroo. Midagi peab muutuma. Aitab,” kirjutab peaminister Kristen Michal sotsiaalmeedias, kommenteerides regionaal- ja põllumajandusministeeriumi plaani hakata reguleerima pakendamata toidu annetamisel esitatavat infot. Põllumajandusminister Piret Hartman kinnitas seepeale, et juhtunud on kommunikatsiooniviga – tegelikult bürokraatia ikka vähenevat. Ehk hakkabki jää liikuma, loodab Äripäev.

● LAUSELAEN

„Kas 20 Haapsalu kodutut pööravad elu nii pea peale, et tuleb piketeerima minna?”

Haapsallu endisse mööbli poodi kodutute varjupaika plaaninud MTÜ Sotsiaalne Kaasatus juhataja liige **Jaanus Mäe**. Lääne Elu, 6. märts

NÄDAL**Covidi pikk mõju**

Sel nädalal tegi riigikohus tõeliselt tähtsa otsuse, leides politsei meelevaldajale määratud karistust hinnates, et see oli alusetu, sest väljendusvabadust saab Eestis piirata vaid siis, kui selleks on kaalukas põhjus. Siinkohal pole tähtis, mis täpselt oli plakatite kirjutatud. Edaspidi ei saa politsei lausa meelevaldselt sõnavabadust piirata, loodetavasti.

Kui kellelegi tundub, et tegu on üksikjuhtumiga, siis kindlasti see nii ei ole.

Tartu politseijaoskond leidis Palestiina toetuseks kavandatud meelevalduse juhtumis võimaluse mitte anda luba avalikku koosseole korraldada, väites, et koosseole „võivad ilmuda” inimesed plakatitega, mis võivad sisaldada agressiooni õigustamist. Ka siin on kohus andnud lõpliku hinnangu, et sellisel viisil selgelt nägemist rakendades põhiõigusi ja vabadusi piirata ei saa.

Aga veel. Mullu sügisel võttis politsei ühelt mehelt ära Lihula monumendi koopia. Vara konfiskeerimine toimus ajal, kui mees oli seda autoga Tallinna ringteel kuhugi vedamas. Politsei leidis, et sellest piisab korra kaitseasutuses sätestatud avalikule korrale vahetu ohu tekkimiseks, taas justkui mõtteid lugedes teades, mida on kavas kiviga teha või kuidas eksponeerida.

Ligi pool aastat toimus veider häma ja salgamine monumenti selle seaduslikule valdajale tagastamata. Ilmselgelt oli asjaga algusest peale kurss siseminister, kes arvas teadvat, et monument võib olla keelatud sümbol, mida see selgelt ei olnud. Aga siiski tellis riik lihtsa fakti kontrollimiseks kaks semiootilist ekspert-hinnangut, millest selgus ootuspäraselt, et agressioonile kutsuvaid sümboleid sambal pole. Vahepeal andis politsei infot, et nad võivad samba hävitada.

Lõpuks, mõne nädala eest veebruaris, andis politsei amet alla ja tagastas monumendi koopia valdajale. Ühtlasi tunnistas politsei, et mingit korra-

ANVAR SAMOST
kolumnist

kumist samba puhul toime pandud ei ole. Samuti lubas politsei, et samba avalikku väljapanekut nad takistama ei hakka.

Laiendavat korra kaitseasutuse tõlgendamist oleme viimastel aastatel näinud veel mitmetel kordadel. Kahjuks ei ole kõiki neid juhtumeid kohustus vaidlustatud.

Ei tundu enam võimatu seegi stsenaarium, et kui nüüd vaenukõne karistatavaks saab, siis advokaat Carri Ginterit tsiteerides „kui keegi mõtleb, et äkki sa kirjutad midagi sellist oma trükimasinaga, mis on vaenukõne koosseisule vastav, siis võtame sult ennetavalt trükimasina ära”.

Kuidas on Eesti jõudnud sellisesse punkti, et sõna- ja väljendusvabadust võivad pihta saada mõne politsei ametniku suvast sõltuvalt?

Üks selgitus on kindlasti aastatel 2020–2022 kogu Eesti ühiskonna kriisi tõuganud koroonapandeemia.

Eesti Ekspress võttis just sel nädalal meenutada viie aasta taguseid sisetuid ja päänalisi tegevusi valitsuses ja ametkondades.

Mõned näited. Ekspress kirjeldab, kuidas eriolukorra kehtestamise järel hakkas poliitikute ja ametnike seas levima idee panna lukku ter-

ve riik, kõik inimesed kodudesse kinni. Kuidas aga kontrollida, et inimesed ometi keelu vastu minnes omavahel ei suhtle? Siseministeeriumi kõrge ametnik leidis, et pangakontode väljavõtetest saaks kontrollida, kus inimesed raha kulutasid – pangandmete privaatsuse põhimõtte teda ei seganud. Valitsus arutas ka mõtet panna luku taha kõik, kes on vanemad kui 65 aastat.

Neid asju ei teatud. Aga siiski tulid maskikohustus, vaktsiinivõimendid ja nende politseiline kontroll. Politsei kiusas Vabaduse platsil vabas õhus meelt avaldanuid, otsis neid läbi ja võttis ära muusikariistu. Tagantjärele tundub, et otsustajaid häiris meelevalduste puhul mitte oht viirust levitada, vaid allumatus ühtsele narratiivile ja piirangutele. Juriidiliseks põhjenduseks sobis nii salastatud ohuhinnang kui ka viide avaliku koosseole pidamise nõuete rikkumisele.

Jällegi, pole tähtis, milliste plakatitega keegi Vabaduse platsile tulnud oli, kuid pretsedent sai loodud.

Ka laiemalt oleme just koroonajast saanud kaasa ametnike armastuse absoluutselt kõike käskude ja keeldudega reguleerida ja piirata. Samast allikast pärineb ka armastus suure hulga kommunikatsioonitegevustega neid piiranguid või käske avalikkusele peale suruda.

Oleks väga vaja kas või nüüd, mitu aastat hiljem, panna kokku sõltumatu analüüs koroonapiirangute mõjust, põhjendatusest ja kooskõlast põhiseaduse ning heade tavadega.

● **Ka laiemalt oleme just koroonajast saanud kaasa ametnike armastuse absoluutselt kõike käskude ja keeldudega reguleerida ja piirata.**

Läänemaa hooldekodude hinnad

Hooldekodu	kohti	kohatasu	hoolduskulu
Lossipargi eakatekodu Koluveres	156 kohta	1350–1650 eurot kuus	765 eurot kuus
Risti hooldekodu	36	1250–1340	575
Oru hooldekodu	38	1265–1340	575
Läänemaa haigla hooldekodu	36	1440–1530 (hooldus-põetusvahendite vajaduse korral lisandub 90 eurot kuus)	770
Lihula Südamekodu	92 üldhooldus- ja 42 eri-hoolekande-kohta	1355–1630 (alates 1. aprillist)	700
Lääneranna hoolekanne		vallaelanikele 1150 ja teistele 1350, 150 eurot kuus lisaks ühekohalise toa eest	600

Omaavalitsuste statistika

Lääneranna vald	Lääne-Nigula vald	Haapsalu linn	Vormsi vald
Hooldekodudes 68–73 inimest	Hooldekodudes 111 inimest	Hooldekodudes 118 inimest	Vormsi valla inimesi praegu hooldekodudes ei ole.
Valla lisatuge hooldekodukoha maksimise saab üheksa inimest	Valla lisatuge hooldekodukoha maksimise saab 15 inimest		
Väiksema sissetuleku hüvitist makstakse neljale inimesele	Väiksema sissetuleku hüvitist makstakse ligi 30 inimesele	Väiksema sissetuleku hüvitist saab 58 inimest	

Juhataja Elle Ljubomirovi sõnul on hooldereform võimaldanud palgata rohkem hooldajaid.

ANDRA KIRNA

PIKAD JÄRJEKORRAD

Poolteist aastat hooldereformi – teenus on kallis ja kohti ikka pole

Veebruaris avaldatud riigikontrolli hooldereformi audit näitas hooldekodukoha hinna kallinemist ja hooldekoduelanike arvu kasvu.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Audit näitas, et reformi eel- ja kuulutatud põhimõte – hooldekodukohta keskmise pensioni eest – ei ole jätkusuutlik, osutades nii sotsiaalministeeriumile, kes prognoosis hinnatõusuks ainult kolm protsenti aastas, ja ka hooldekodudele, kes tõstsid kohe hinda, kui omavalitsused osa kohatasust enda kanda võtsid.

Ühe hinnatõusu põhjusena mainiti küll ka hooldekodukohtade defitsiiti.

Kohtadega on keeruline

Lääne Eluga rääkinud mees kirjeldas väga rängana aega enne oma dementseks jäänud emale hooldekodukoha leidmist. „Ema üksi jätta enam ei saanud. Käsi-vennaga vaheldumisi ööpäeva kaupa teda valvamas.”

„Kohti, kuhu avalduse tegime, oli kokku kuus. Hooldekodu, kuhu esmalt koha saime, helistas ühel hetkel ja andis meile viis päeva aega uue koha otsimiseks. Sest ema ei maga öösiti ja hõigub. Nad ei tulnud sellega toime. Hooldekodu, kus ta praegu on, on kaugel, aga siiani ainuke.”

„Teistest kodudest, mis on lähemal ja kus saaksime teda tihemini vaatamas käia, ei ole enam kui aasta jooksul mingit märki olnud. Kuigi lubati ühendust võtta, kui koht vabaneb. Ma tõesti ei tahtnud oodata kellegi surma, aga just nii – kellegi surma ootamas – ma end tundsin,” kirjeldas ta.

Hind on tõusnud

Hooldekodukoha hind on tõepoolest kasvanud. Hind, mis sõltub hooldekodust, hooldusvajaduse suurusest, koha mugavusest ning mitmest muust tegurist, on Läänemaal reformi jõustumise ajast saadik kasvanud kuni 37 protsenti, ulatudes praegu 1150 eurost 1650 euroni.

Iga hooldekodu on määranud hoolduskomponendi või hoolduskulu – summa, mis kulub hooldajate palgakadeks ja koolitusteks –, mille ulatuses ta on õigustatud omavalitsuselt küsima osa hooldekoha hinnast. Suuremat summat omavalitsus tasuma ei pea, kui eakal ei ole just väga väike pension või kui tal puuduvad lähedased, kes suudaks aidata hooldekodukoha eest tasuda.

Lähikonna hooldekodudes on hoolduskulu 575 kuni 770 eurot kuus.

Omaavalitsused on aga kehtestanud piirmäärad, mis vähemalt alguses väidetavalt arvestasid kodude hoolduskuluga. Need on Läänemaal siiani püsinud muutumatuna, ulatudes Lääneranna valla 465 eurost kuus Haapsalu ja Vormsi 600 euroni.

Auditi järgi oli septembrist 2023 kuni oktoobrini 2024 oma piirmäärade suurendanud kõigest Eesti omavalitsustest vaid üheksa protsenti. Piirmäärade tõstmisele mõtleb aselinnapea Kaja Rootare sõnul Haapsalu, Läänemaa omavalitsustest ainsana.

Hooldusreform oli selle jõustumises suur kergendus peredele,

kes oma lähedase eest ise enam kodus hoolitseda ei saanud. Kui varem pidi hooldekoha eest teenisti maksta klient ise ja tema lähedased, siis pärast reformi vähenes omaosalus keskmiselt 61 protsendini kogukulust.

Nende eest, kel polnud lähedasi või kelle lähedased ei jaksanud maksta, tasusid ka enne reformi puudujärgu osa omavalitsused. Sama põhimõte kehtib praegugi.

Omaavalitsused maksavad nüüd väikest pensioni saavatele hooldekoduelanikele toetust. Sageli on sellestki vähe.

Läänemaa haigla hooldekodu juhataja Tiina Rohi selgitas: „Meie juures on see osa, mille omavalitsused võiksid maksta, 770 eurot. Ega me Tallinnagi käest, kus piirhind ulatub üle 800 euro, saa rohkem küsida. Ülejäänud maksab klient. Kui tema pension on väike, maksab omavalitsus vahe eaka pensioni ja eelmine aasta 2. kvartali keskmise pensioni vahel ise. Kui puudu jääb, on kliente toetanud lähedased.”

Intresside ja palgade kasv

Oru ja Risti hooldekodu juht Elle Ljubomirovi ei nõustu, et hooldekodud kasutasid hinna tõstmiseks ära olukorda, kus omavalitsused osa kulu enda kanda võtsid.

„Rohkem kui omavalitsuste hooldekodudisid on erahooldekodudisid. Iga erahooldekodu – nagu iga muugi äriühingu eesmärk – on kasumi teenimine. Reformi jõustumise aega jäid energiahin-

dade järsk kallinemine, suur inflatsioon ja intresside äkilise kasv. Meid puudutas viimane väga, sest Oru hooldekodu korda tegemiseks võeti ju laen,” ütles Ljubomirovi.

Lihula südamekodu juht Vanda Birnbaum nimetab kõige suuremaks mõjutajaks palgafondi kasvu. „Tööjõukulu kasvu tõukab tagant hooldereform ise. Riigi eesmärk oli tellida paremat, inimkesksemat ja kvaliteetsemat teenust, milleks peavad hooldekodud palkama ja koolitama rohkem töötajaid. 2026 juulist jõustub määrus, mis kehtestab miinimumnõuded töötajate arvule – öisel ajal hooldustöötaja 36 kliendi kohta ja päeval 12 kliendi kohta.”

Birnbaumi sõnul kasvas Südamekodude tööjõukulu vahemikus 2023–2025 ligi 40 protsenti. „Tööjõudu otsivad juurde aga ka kõik teised eakatekodud üle Eesti. Hinnanguliselt on Eestis vaja juurde leida ligi tuhat hooldustöötajat ja see toob tõsise palgasurve,” ütles Birnbaum.

Hooldusreformi jõustumisest saadik on hooldekodude elanike arv kasvanud üheksa protsenti, tuvastas audit.

Sotsiaalministeeriumi hooldekodude teenuste poliitika juht Maarika Tarum teatas hooldekodude elanike arvuks 2023. aasta lõpus 9668 inimest ja aasta hiljem 10 498. See on 830 klienti enam.

Tarumi sõnul on ka kohti lisandunud: „2025. aasta alguseks oli Eestis 158 üldhooldusteenuse osutajat, mis tegutsesid 224 asu-

kohas. Tegevusloa on saanud 12 137 hooldekohta.”

Lahutamistehe annab tulemusena, nagu oleks Eestis 1639 vaba hooldekodukohta. Tarumi sõnul pole sotsiaalministeeriumil ent teada, kui palju vabu kohti Eestis üldse on või millistes hooldekodudes. Ta viitas sellele, et info on pidevas muutumises.

„Hooldekodud esitavad oma teabe keskkonda STAR, ent sinna esitatakse andmed nende kohta, kes teenust saavad. Niisuguseid andmeid nagu vabade kohtade arv sinna ei esitata,” täpsustas Tarum.

Samuti puudub ministeeriumis ja mujal ettekujutus, kui palju inimesi hooldekodukohta üldse vajavad. Selle kohta, kui pikalt vanakesed hooldekodukohta ootavad, ei pakkunud Tarum ligikaudseidki arve. „Suure hooldusvajadusega inimesel võib ooteaeg pikem olla ning suuremates linnades on järjekorrad tavaliselt pikemad kui väiksemates kohtades,” ütles ta.

Järjekorrad on kasvanud

Huvi tõusu kohtade vastu tunnistavad kõik Läänemaa ja Lääneranna hooldekodude juhid. Järjekorrad on üha kasvanud.

„Arve on raske öelda, kuid tõesti on tunda suuremat nõudlust. Jaanuaris lisandus Lihula Südamekodu järjekorda 25 inimest,” ütles Birnbaum. Mullu novembris, kui Lääne Elu järjekorra kohta küsis, oli tema laual 238 avaldust.

Birnbaum nimetaski kõige suuremaks takistuseks ikkagi kohtade puudust. „Seda eriti dementsussündroomiga või muu raske tervisehäirega klientide puhul,” lisas ta.

Lääne-Nigula valla elanikest on 111 inimest hooldekodus. „Orul ja Ristil on aga kokku 74 kohta. Olen öelnud neile, kelle lähedastel on kiiresti hooldekodukohta vaja, et suurem tõenäosus on kohta leida suuremates hooldekodudes, kus liikumine suurem,” rääkis Ljubomirovi.

Küll aga on mõlemad Lääne-Nigula hooldekodud sellised, kus oma valla inimesed valla toe ja keskmise pensioniga toime tulevad.

Üheski Läänemaa hooldekodu artikli valmimise ajal vabu kohti ei olnud. Ka kõrge- ja hinnatõusuga Koluvere Lossipargi eakatekodu, mille kodulehel on tavaliselt olnud teade „Meil on vabu kohti”, ei luba seda enam.

2023. aastal maksis riik omavalitsustele reformikulutuste katteks 39,2 miljonit eurot toetust. 2024. aastal viidi see raha üle omavalitsuste tulubaasi ning jaotub riikliku pensioni tulult arvestatud tulumaksu ja tasandusfondi vahel. 2024. aastaks planeeriti 59,4 miljonit eurot.

Sotsiaalkaitseminister tahab 2025. aastal tuvastada kiiret sekumist vajavad probleemkohad, ministeeriumi täpsem hinnang hooldereformi kohta peaks valmima 2026. aasta teises pooles.

● KOLLEKTSIONÄÄR

Helitehnik, kes äratab vanad

Riho Luhteri südamesse pugesis lintmagnetofonid juba poisipõlves. Pugesis sedavõrd sügavale, et on sundinud Luhteri tänaseks p

JUHAN HEPNER
juhan@lee.ee

Konkreetset makki kolektsioneerimise alustamise hetke Riho Luhter öelda ei oska. „Arvan, et olin kümme-üheteist-kaheteistaastane, kui sain aru, et neid kogun.“

Vanatehnika köidab teda aga juba lasteajast. „Lintmakk oli meil kodus juba enne minu sündi ja esimese enda lintmaki sain kuueaastasena.“

See esimene päris oma makk, nimega Astra, anti Luhterile rohkem mängimiseks. „Mõeldi, et las ta lõhub selle ära, aga ma ei lõhkunudki. Kuigi makk sai tunda kogu seda õppimise protsessi, et kuidas seal midagi õlitada ja rihma vahetada.“ kirjeldas ta. „Lasteaia oli nii, et kui anti joonistamiseks vaba teema, siis ma joonistasin kogu aeg mingisugust tehnikat, põhiliselt lintmakke. See oli mingi tõmme või vaimustus, mis ei ole üle läinud ja mida ma ei oska siiani ratsionaalselt seletada.“ ütles Luhter.

„ENSV“ sarja rekvisiit

Luhteri lapsepõlve- ja noorusajal 1990. aastatel ja 2000. aastate alguses pidasid paljud inimesed tähtsaks uue helitehnika hankimist. „Väga kergekäeliselt loobuti vanast tehnikast, mis oli mind jällegi köitnud lasteaiast saati.“ rääkis praegu 37aastane Luhter.

„Ühel hetkel hakkasin vaikselt koju tooma neid makke, mida teised tahtsid ära visata, ja püüdsin neid putitada. See vanematele vahepeal väga ei meeldinud, mis on tegelikult arusaadav. Kogu kasvades saades tuli hakata kõige kraami hoidmiseks ruumi juurde leidma.“ rääkis Luhter. Esimese näituse oma kogust pani ta välja 2006. aastal Haapsalu kultuurikeskuse fuajees. Lisaks lintmakidele on tal kogus ka kassetmagnetofone, plaadimängijaid, raadioid, kinotehnikat ja vanu arvuteid, kuid neid ei ole ta süstemaatiliselt kogunud.

Ühte-teist on kollektsioonist jõudnud ekrani. Näiteks andis Luhter komöödiasarja „ENSV“ filmimise rekvisiidiks lintmaki Rostov 102. „Loobusin sellest, sest mul on neid neli ja nii palju pole vaja. See makk, mida tegelane Paavo oma toas kasutas, oli minu kogust pärit.“

Üks Luhteri kitsasfilmiprojektor leidis ent kasutust Kasahstani endisest presidendist Nursultan Nazarbajevist vändatud filmi Haapsalu üles võetud rahvapeostseenis.

Loobus muuseumi ideest

Pikalt oli Luhteril plaan teha oma aparatuurimuuseum, mis annaks ülevaate, millised on olnud tava- ja professionaalseile kasutajale mõeldud heliseadmed. „Nüüd olen sellest mõttest loobunud. Umbes pool toatäit asju olen annetanud sidemuuseumile ja sinna läheb veel. Pean kogumist kitsendama ja tegema mingi valiku.“ põhjendas ta.

Kogus olevate lintmakide hulka ei oska Luhter öelda. „Ma peaksin need kokku lugema, sest kõik kogun aeg küsivad seda. See on nagu helilooja puhul, kes ei oska vastata, mitu lugu ta kirjutanud on.“ muigas ta.

Vanaisa tehtud seadmed

Oma kogust ühte lemmikseadet Riho Luhter valida ei oska. „Mõnel on mingi emotsionaalne väärtus ja mõni on kollektsioneerimise mõttes haruldasem. Eraldi väärtusega on asjad, mida ongi ainult üks, mis on käsitsi ehitatud.“ ütles ta.

„Mul on mõni selline aparaat oma suguvõsast pärit, sest mu vanaisa oli kõva ehitaja. Tegid terve lintmaki valmis nii, et isegi rullikud treis ise.“

Lisaks ehitas Luhteri vanaisa 1980. alguses näiteks mikserpuldilaadse võimendi. „Teda pani ise ehitama see, et meie tollases kaubandusvõrgus polnud asju kas saada või olid need viletsa kvaliteediga.“

Luhteri sõnul pidasid vanaisa tehtud seadmed kaua vastu ja neid pisut uuesti putitades töötavad ka praegu.

Luhter pakkus, et eri mudeleid on ehk poolsada. Kui arvestada, et mõnda aparaati on mitu ning lisada lintmakidele muu heli- ja videotehnika, on kollektsioonis üle saja seadme. „Tean Eestis kollektsionääre, kellel on mitu korda rohkem tehnikat kui mul,“ lausus Luhter.

Kuigi Luhter pole 40aastase ja ta lapsed on alles väikesed, mõtleb ta enda kogust juba kaugemas perspektiivis ega taha sel liiga suureks kasvada lasta.

„Näen, et kui kogujad jäävad vanemaks, siis on nad tegelikult selle mammonaga hädas. See tuleb kuidagi hiljem realiseerida. Kui seda ei tee, jättes kogu ilma igasuguste juhenditeta järglaste kaela, võib sellest vabalt saada probleem. Seetõttu tuleb ette mõelda, et mis kogust ühel päeval saab.“

Kollektsioon kodust eemal

Kodus on Luhteril helitehnikat vaid niivõrd, kui muusika kuulamiseks tarvis. Kollektsiooni hoiab ta ühe Haapsalu hoone keldris rendipinnal. Seal on Luhteril ka oma töökoda, kus saab parandada nii enda kui ka teiste helitehnikat.

Vanatehnika korrastamisel võib Luhteri sõnul olla erinev suunitlus. „Kas teha ainult kosmeetiliselt korda, et näeks ilus välja? Või tahta, et see päriselt töötab sellisena, nagu oli mõeldud? Minu eesmärk on see viimane ehk kõige keerulisem variant. Annan isegi välimusele andeks, näiteks võib mõni nupp natuke katkine olla, aga see peab töötama nagu mõeldud,“ selgitas Luhter. Klientide puhul sõltub töö iseloom tellija soovist.

Helitehnika remontimise sooviga on Luhteri poole pöördunud näiteks need, kel on kodus oma muusikastuudio ja soov kasutada seal ehtsa analoogheli saamiseks mõnda profi või poolprofi lintmaki.

„Siis on sellised inimesed, kes tahavad lihtsalt kodus vanu kasette kuulata. Kõige tavalisem ongi, et kellelgi on nooruspõlvest kassetid alles jäänud. Kujutan ette, üle mitmekümne aasta neid taas kuulates võib tunne vägeva olla,“ ütles Luhter.

Riho Luhteri vanaisa lintmakk.

Riho Luhteri sõnul tuleb makki remondiks detaile tellida välismaalt. Sageli on talle abiks internetikeskkond Ebay.

Remontimine ära ei elata

Vanatehnika parandamise turg ei ole Eestis Luhteri sõnul nii suur, et ennast vaid sellega elatada. Seetõttu tegelebki ta lisaks heli-, video- ja filmilintide digiteerimisega. Asja alustas ta poole kohaga Haapsalu raudtee- ja sidemuuseumi koguhoidja ja kuraatorina. Enne muuseumitööd oli Luhter helitehnik Haapsalu kultuurikeskuses.

Sageli on vana maki restaureerimine palju aega nõudev ettevõtmine. „Kui tahta ausalt võtta tasu, mis enda töö väärt on, ja korrutada see tehtud tundidega, läheb

arve suureks,“ selgitas Luhter. See seab aga omakorda piiri, kui paljud kliendid seda tööd tellida saavad.

Luhter on lõpetanud Viljandi kultuuriakadeemia helitehnoloogia eriala, mis andis head teadmised helimaailma mõistmiseks. Kuid aparaatide remondi õppis ta ära omal käel. Kunagi tulevikus tahaks ta seetõttu elektroonikaseadmete hooldust mõnes kutsekoolis juurde õppida. Seni parandab ta neid vigu, mille puhul on kindel, et hakkama saab. „Võõra asjaga ma eksperimenteerima ei hakka.“

Eraettevõtjana keskendubki Luhter pigem lintide digiteerimisele. Kui helilintide puhul aitasid koolis saadud teadmised, siis video- ja filmilintide puhul on tulnud end kõvasti täiendada. „Kuidas analoogvideo signaal toimib, millised on värvisüsteemid, kaadrisagedused ja muu selline. Filmilint on veel täiesti omaette spetsiifika. 8millimeetrise kitsasfilm digimine on täielik käsitöö, mis algab filmi parandamisest ja pesemisest.“

Oma kogus on Luhteril ees pikk järjekord aparaatidest, mida

tahaks korda teha, aga mida pole seni ajapuudusel jõudnud ette võtta. „Paarkümmend asja on kindlasti järjekorras.“ Tulevikus tahab Luhter teha näituse, kuhu valib seadmed nende disaini põhjal. „Selleks tahaks teha järgemööda korda 1950. ja 1960. aastatel toodetud lintmakke,“ rääkis ta.

Kollektsiooni süstematiseerimisel on eesmärk seegi, et igast mudelist on üks töötav näidis. See võimaldaks lahti saada praegu laos seisvatest niinimetatud doonorseadmetest, mida Luhter hoiab praegu alles mõne konk-

makid ellu

paljudele vanadele makkidele uut elu sisse puhuma.

2 X JUHAN HEPNER

reetse osa tõttu. „Et lõpuks oleks riulis mitte neli Rostovi makkid, vaid üks.”

Uus või vana?

Seda, kas seadmete helikvaliteet on tänapäeval viletsam või parem kui vanasti, ei ole Riho Luhteri sõnul võimalik lihtsalt üldistada.

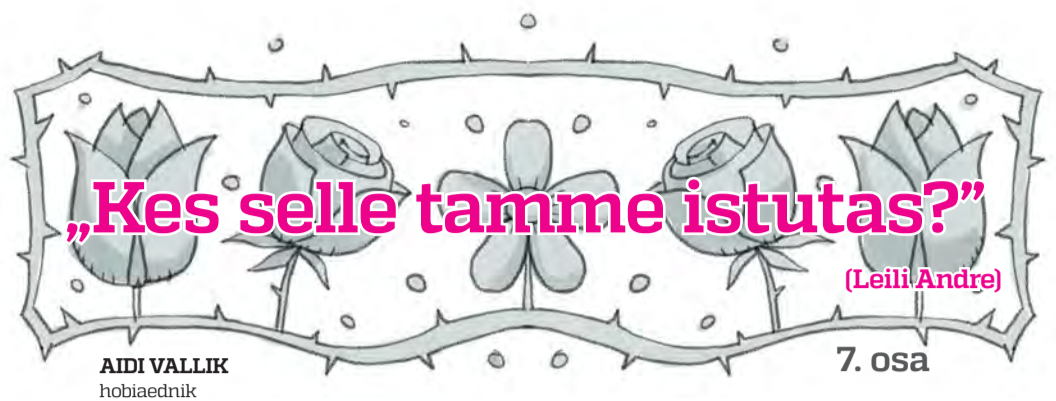
„Nagu vanasti, on ka praegu laiatarkaubad eri kvaliteedi ja hinnatasega,” ütles Luhter. Analoogete maailma on tema sõnul raske tänapäevase digitehnika võrrelda. „Mõned uued asjad mulle meeldivad. Mulle meeldib,

kui hea heliga on praegused *blue-tooth*-kõlarid. Need ei pea isegi väga kallid olema ja on mõnikord uskumatu, kui hea kõlaga nad on väikese seadme kohta.”

Seadmete vastupidavusest rääkides on olukord Luhteri sõnul aga teine. „Miks 1973. aastal toodetud lintmakk ikka töötab, on see, et tema ehituskvaliteet on supertasemel. Seda remontima hakates on rõõm vaadata, kui hoolikalt see on tehtud. Vanasti müüs vastupidavus, aga nüüd müüb välimus,” sõnustab ta. „Mehaanika poole pealt on seadmed hästi nõrgaks läinud.”

Tänapäevastele poes müüdivatele kassetimakkidele teeb vajalikke mehhanisme Luhteri sõnul praegu vaid üks Hiina tehas. „Kõik, kes retrostiilise aparaate toodavad, üritavad selle kassetimaki sinna lisada. Need on tegelikult aga kohutava kvaliteediga. Ma ei soovita neid kunagi osta.”

Luhteri sõnul ei ole näiteks kassetimakkide tootmisel tänapäeval enam kunagist kõrget standardit ega tootjatevahelisest konkurentsist sündinud kvaliteeti, mistõttu on uus seade alla arvestust.

Amuuri adoonis

M inugi aias on nüüd lumi lõpuks sulanud ja esimesed põnevad pungakesed paisutavad ennast peenardel. Ja huvitaval kombel ei ole need üldse lumikellukesed või lumekupud, vaid hoopis Amuuri adoonis pika paraadpeenra serval. Julgen öelda, et see koht on olnud lumevaba vaid umbes kaks päeva, ja juba pungitab adoonis keltstast välja oma kollaseid punge, samal ajal kui kõik need teised varajased lillekesed alles sätivad.

Amuuri adoonis (*Adonis amurensis*) kasvab hooaja edenedes 10–20 cm kõrguseks kena kuppelja kujuga puhmikuks, kuid nagu ikka need varajasiomad lilled, alustab ka tema õitsemist enne lehtede ilmumist. Tema õied meenutavad natuke paiselehe omi, kuigi sisemised kroonlehed on laiema ja need on säravad kuld kollased, paarisarvete läbimõõduga. Nii nagu lumekupp, nii ka Amuuri adoonis sulgeb oma õie õhtuti ja pilvise ilma korral.

Amuuri adoonis õitseb võrdlemisi kaua aega ja hiljemalt õitsemise lõpujärgus ilmuvad ka tema kaunid pitsilised lehed, mille kohta öeldakse, et need on sulglõhised, aga tegelikult näevad välja nagu miniatuursed porgandipealsed. Need püsivad umbes juunini, et siis kolletuda ja kaduda – kuni järgmise kevadeni.

Adooniste taimeperikond on saanud oma nime Vana-Kreeka jumala Adonise järgi, kes oli taassünni, vegetatsiooni ja nooruse ilu jumalus. Nagu ikka, on ka tema loosse segatud kaks tema pärast konkureerivat jumalannat: Aphrodite ja Persephone, kelle tülis pidi Zeus ise õigust tegema ja otsustama, et pool aega (suvised poolaasta) veedab nägus Adonis maa peal koos Aphroditega, talvise poolaasta aga maailmas koos Persephonega. Nagu normaalse noormehe ikka, tahis kevadel maa peale tulnud Adonis tegeleda igasuguste huvitavate aktiviteetidega nagu näiteks jahipidamisega. Aphrodite palus teda pisarsilmil, et ta sellest mõttest loobuks, sest jahil võivad karud ja metssead ta ju ära tappa, ent Adonis loomulikult ei loobunud. Läks jahile ja kohtaski kurja metssiga, kes ta lõhki kiskus. Aphrodite aga nuttis lohutatamatult ja kui oli nutmise lõpetanud, muutis noormehe tüki ja verepiisad tuhanded kauniteks kevadlilledeks adoonisteks.

See legend on minu meelest kaunis kahtlane, sest tundub olevat mõne 19. sajandi kirjamehe mõtteid, mitte Vana-Kreeka pärimus. Adoonised pole ju sugugi vahemerelise päritolu. Aga 19. sajandi lõpul levisid nad suure hooga Euroopa aedadesse küll. Eesti aedades said nad suurema tuntuse alles uuel esiseisvusajal.

Adooniseid on umbes 20 liiki ja kõik on pärit Euroopa ja Aasia stepivööndist. Sellest tulenevalt edenevadki nad hästi külmade talvede ja palavate suvedega piirkondades ning meie mail saavad just sellisel aastal sisse eriti hea kasvuhoo ning õitsemistuhina. Kuid ka muidu edenevad Amuuri adoonised meie kliimas üsnagi hästi, kui nad mõnel eriti ebasoodsal sademerohkusel aastal (märg soe talv ja sajune jahe suvi) just mädanema ei lähe.

Oma loodusliku leviku piirkondades Mandžuurias ja Põhja-Jaapanis kasvab Amuuri adoonis hõredates lehtmetsades mäenõlvadel, kus pinnas pole kunagi liigniiske ega ka mitte liiga kuiv, sest seda hoiab läbi kuivamast sügisel langenud lehtedest moodustunud loomulik multš. Sarnane poolvarjuline püsivalt parasniiske koht on Amuuri adoonisele meeltemööda ka koduaias. Tema kasvumuld peaks olema natuke raskem, huumusriikas ja savikas, mitte liivane või kobe moreenmuld.

Minul ta küll päris põõsa alla pandud ei ole, sest kevadiseks varaseks õitsemiseks vajab ta ikkagi päikest, kuid suvel on hea, kui miski teda pea kohalt siiski natukene varjab, näiteks kõrgemakasvulised püsililled. Teine punkt Amuuri adoonis kasvab mul aga tõesti kääbusja laiuv vormiga Jaapani lehise all, kus on märksa varjulisem, ja seal alustabki ta õitsemist oluliselt hiljem, pealegi läheb see lehise muld tubli hooga üha laiema,

nii et ma pean siin plaani tema alla päris varju jäänud adooniseksesse siiski kuhugi mujale ümber istutada. See plaan aga ei ole sugugi riskivaba.

Nimelt kuulub Amuuri adoonis (nagu teisedki adooniseliigid) nende taimede hulka, kes ei salli ümberistutamist ega puhma jagamist ja võivad sellele reageerida pika põdemisega ning sageli lähevad seepärast hoopis välja. Neid soovitakse ümber istutada ainult suure mullapalliga, ja isegi siis hoiatatakse, et taime kohanimine uue paigaga võib võtta lausa paar aastat. Aga mul ei jää muud üle, sest kui ma ta sinna lehise alla pika jätan, siis selle tihedate laiuvate okste all ning järjest suureneva juurestiku peal ei ole tal samuti varsti enam mingit elu. Nii et ma vist pean sellele riskile minema.

Adooniste ülitundlikkus jagamiste ja ümberistutamiste suhtes on ka põhjus, miks teda taimekaubanduses nii vähe liigub. Samuti on tema seemnetest paljundamine igavene ikaldus, sest nende idanemisprotsent on madal, tarkamine ebaühtlane ning esialgne kasv aeglane – seemnest elujõulise noortaimeni jõudmine võtab neli aastat aega, esimese õitsemiseni aga lausa viisküüs. See on hullem kui noore viljapuue esimest saaki oodata!

Adoonised kuuluvad nagu lumekupuki tulikaliste sugukonda, kus on palju mürgiseid liike. Ka adooniseid peetakse kergelt mürgisteks, kuigi andmeid mürgistuse kohta on vähe ja need on vastuolulised. Peamiseks ohuks peetakse südamerütmi aeglustumist, mis aga teisest küljest jälle teeb Amuuri adoonisest, õigemini tema juurtest, loodusliku leviku piirkondades tuntud ravimtaime, mida kasutatakse südame töö häirete puhul. Nii et sellega tundub olevat nagu ikka – et iga ravim võib samal ajal olla ka mürk, olenevalt kontsentratsioonist, kogusest ja millest kõigest veel. Aga vaevalt meil keegi raatsib oma Amuuri adoonist, mis meie aedades on ikkagi haruldus, maa seest välja kaevata, et tema juurtest südame tilkku teha.

Peale Amuuri adooniste kasvatatakse Eesti aedades veel ka Venemaa Kaug-Ida aladelt pärit Siberi adoonist (*Adonis sibirica*), Ida-Euroopa stepivööndist pärit kevadadoonist (*Adonis vernalis*) ja suviadoonist (*Adonis aestivalis*). Amuuri adoonisest on need kõik hilisema õitsemisega ja natuke erinevate nõudmistega kasvukohale. Minul on neist olemas Siberi adoonis, mis õitseb mai lõpus ja juuni alguses ning on erinevalt Amuuri adoonisest ning kevadadoonisest juba atsaka püsilille mõõtu, umbes 50 cm kõrge. Kevadadoonise sain ma endale hankida alles eelmisel aastal, nii et ootan nüüd põnevusega, milliste kogemuste ja elamusetega tema mind üllatab. Õisi on temalt küll põhjust oodata alles aprillis, kindlasti mitte varem. Seni naudin oma Amuuri adooniseid ja mõtlen antiikse jahipidamise hirmsatele ohtudele.

Amuuri adoonis.

WIKIPEDIA

Lehm Ljudmilla

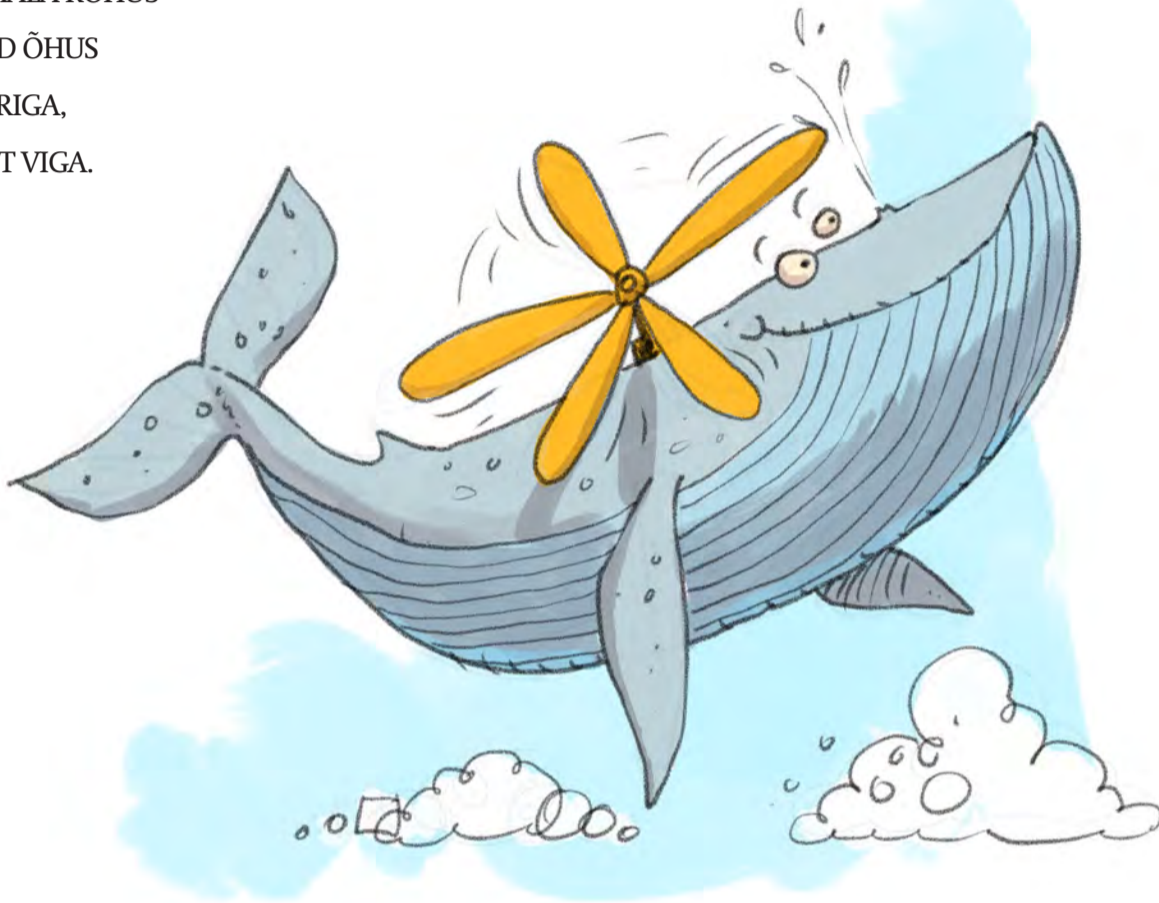

lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

HELIKOPTER

HELIKOPTER LENDAB ÕHUS,
TAL ON INIMESED KÕHUS.
HELIKOPTER ON MEIL MAIAS,
INIMESTEL LÕBU LAIALT.
JUSTKUI JOONAS VAALA KÕHUS
INIMESED ON NÜÜD ÕHUS
VAHVA HELIKOPTERIGA,
JA NEIL POLE MISKIT VIGA.

LASTESUDOKU

	3		5	
2				1
		4	5	
		2	1	
1				6
	2			1

KAKURO

		25	16	17	29		24	23
	30						17	
12								
33							16	
4				30				
24			24					
				17				
				28			30	23
		16				23		
	21	24						
29							16	
16				34				
17				30				

ÕLLETegu	PUUHARU	NJUUTON	AUDI MUDEL	TULI MALE-MÄNGUS	EESTI KIRJANIK	KORRATUS-SE OLU-KORDA JÄÄMA	RAADIUM	EESTI SAAR	PIKAPEALE	MEGA-	SAMM (LUULEK.)	VAESTE-MAJA	... KIIK	INGLISE K EESSÕNA	EESTI KUNSTNIK	12 KUUD	PHOTO			
RÕVAESE						JUHT-LAUSE, -MÖTE														
RAAMATU-KOGU		EESTI OLÜM-PIAVÕITJA (IN+NIM)								SÕLDI-MATERJAL										
KINDEL VEENDU-MUS			ULJAS HÜÜE				AUSTRIA KIRJANIK							ISLAMIRIK						
URAAK	EHMUNUD HÜÜATUS				VÄHEKE					KÜSISÕNA					TEISIPÄEV					
ASULA				MEREMÄRK			KREEKA SAAR					LÖSAKILE								
"UKJARU" TEGELANE				KAVAND, VISAND			NÕIDUS-VORMEL			ÖRSTED			...VALGEL				OLEMATUS			
SAMURAIDE ENESETAPUVIIS						ÄRKEL				PEENIKE, KLEENUKE			PURSKIVIM			RIIK AASIAS				
ANNI FUTURI			EKSIMINE				LÄHIS-KAKSIK-VOKAAL			LAI DADEST KOOSNEV							MITTE-EBA-KIRUMIS-SÕNA			SAKSA K EESSÕNA
RIDA	OKKA-TAOLINE MOODUSTIS				VALUS!			LEHEKÜLG				PURRE MÄNGU OSA VÕRK-PALLIS					TOLLES KOHAS			AMPER
MITME TÄHTAJAGA	... LAIDONER				AIA-ILUTAIM			VEEHOIDLA									... ERNE-SAKS			RIIK LÄHIS-IDAS
						SIRGUMIS-PERIOOD								KÜDOONIA						JÄRV SUURES JÄRVISTUS
KOOS-, KAAS-		OKSJONI-KESKKOND				ENDISAEAGNE PINNAMÖÖT			SPORDI-PÜSS						TARA					
MEELAS				LÄBI NINA HÄÄLITSE-MINE				ETTEKANNE								IDAPOOLNE SILMAPIIR				
KALA				51.				KRÜPTOON			TIHU-MEETER			-KAUPA, -VIISI						SADAMA-RAJATIS
EESTI JAH-LASKUR (N+EESN)				ÜHEOTSTAR-BELJSTE EHI-TISTE KOGUM VÕORTÄHT							...KIRI			KORRUS						H NAABER
												VEEAURU KONDEN-SAADIST MÄRG								

E 10. märts

00:15 Kirjandusministri juures
00:40 Kurjategijad **01:40**
Kurjategijad **02:42** ERR.ee
uudised **05:45** Ringvaade **06:45**
Terevisioon **09:10** Terevisioon
11:30 Täheleav **12:45** La Pro-
mesa **13:50** 31. jaoskond **14:15**
Pealtnägija tähed **14:35** Ben
Fogle'i rännakud Šotimaa saartel
15:35 Südameasi **16:30** Önne
13 **17:00** Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond **17:30** La
Promesa **18:30** Aktuaalne
Kaamera **19:00** Ringvaade
20:00 Mis värvi on majandus?
20:30 Osoon **21:00** Aktuaalne
Kaamera **21:30** Sport
21:40 Välisilm **22:10** Pörgusse
sööstjad **23:40** Ringvaade

02:15 Sommerdahl mõrvad
04:10 Žiguliga maailma tippu
05:00 Postimees.ee **06:00**
Reporter+ **06:30** Telehom-
mik **09:05** Vösavinkel **09:35**
Telehommik **12:25** Roaldi retked
13:25 Kodu ja võõrsil **13:55**
Monk **14:55** Mägipäästjad
15:55 Saatuslik kiri **16:55**
Leegitsev armastus **18:00**
Naabriplika **19:00** Reporter
20:00 15 küsimust
20:30 Kuuuuriija
21:30 Öhtu!
22:30 Metsiku Roose jälgedes
23:00 Chicago politseijaoskond

00:40 Lõppmäng **01:35** Sea-
duse nimel **02:35** Midsomeri
mõrvad **04:45** TV3 uudised
05:15 Taavi Katiga Indias **06:00**
TV3 uudised **06:30** Transforme-
rid: Earthspark **07:00** Kruudid:
Perepuu **07:35** Jänku Juss **07:45**
Jänku Juss **07:50** Kirgede torm
09:05 Vöidustuudio **10:05** Ka-
hevöitlus **10:45** Lastega kodus
11:20 Taavi Katiga Indias **12:25**
See pole lastesaade **13:00**
Vöimalik vaid TikTakis **13:30**
Maskis laulja **14:30** Minu sala-
dus **15:30** Kes on boss? **16:30**
Kirgede torm **17:30** Suletud uste
taga **18:30** Kahevöitlus **19:00**
TV3 uudised **20:00** Märgatud
Eestis **21:00** LaserTeh **21:30**
Aardekütid **22:00** Raport **22:30**
Everest

01:50 Veab nagu Subbil...
02:30 ERR.ee uudised **07:00**
Kirbu-Krants **07:10** Angelo
reeglid **07:20** Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi
imelised lood **07:50** Pingviin
Jasper **08:00** Karu Karla **08:05**
Pingviin Jasper **08:10** Ella, Oscar
ja Huu **08:20** Hei, Kutsa! **08:30**
Lammas Shaun **08:35** Susapusa
Okidos **08:45** Ollie ja Kuu **09:00**
Ringvaade **10:00** Ma armastan
prantsuse keelt **10:30** Raamatu-
pood **10:50** Eesti raamat **11:00**
Betty diagnoosid **11:45** Tuleb
tuttav ette. Abistav käsi **12:25**
Abistav käsi **12:50** Vöistlus-
kontsert „Apelsin“ **13:30** Ainult
kümme aastat **13:55** Ukraina
stuudio **14:27** ERR.ee uudised
15:30 Ninjakunstnik **15:55** Mis
on talves head? Saatest „Talve-
laulud Valgamaal“ **16:00** Mina
ja Miia **16:23** Loomalood **16:25**
Kapten Stella **16:30** Ella, Oscar
ja Huu **16:40** Oravametsa lood
16:45 Hei, Kutsa! **16:50** Pips
ja Popi **17:00** Kauboihamster
Villi **17:10** Kirbu-Krants **17:25**
Pingviin Jasper **17:30** Lepatriinu
ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Lammas Shaun **18:00**
Luise ja Oliver **18:10** Lotte
18:15 Lotte **18:20** Luka lustisöi-
durong **18:30** IdeeFix **18:45** Ma
armastan prantsuse keelt **19:15**
Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne
Kaamera **19:30** Raamatupood
20:00 Päikesesüsteemi mõista-
tused **21:00** Aktuaalne Kaamera
21:30 Päeva püük
22:00 Plektrum
22:45 Pühapäevalöuna
23:05 Lauri Leesi. Õpetaja
Hariduse tänavalt

T 11. märts

00:45 Südameasi **01:35** Aja-
vaod. Riigi mehed **02:04** ERR.
ee uudised **05:45** Ringvaade
06:45 Terevisioon **09:10**
Terevisioon **11:30** Prillitoos
12:30 Maahommiku lood. Raido
Semmi külapood 255, 6 **12:45**
La Promesa **13:50** 31. jaoskond
14:10 Nutineedus. Vahur
Kersna vestleb aju-uuriija Jaan
Aruga **14:40** Hotell Portofino
15:35 Südameasi **16:30** Önne
13 **17:00** Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond **17:30**
La Promesa **18:30** Aktuaalne
Kaamera **19:00** Ringvaade
20:00 Impuls **21:00** Aktuaalne
Kaamera **21:30** Sport **21:40**
Esimene stuudio **22:05** Bates
postiameti vastu **22:55** Plek-
trum **23:35** Ringvaade

00:00 FBI: Rahvusvaheline üksus
00:50 Öhtu! **01:45** Naabriplika
02:35 Chicago politseijaoskond
03:25 Metsiku Roose jälgedes
03:55 Minu kodu on parim
05:00 Postimees.ee **05:30** Re-
porter **06:30** Telehommik **09:05**
15 küsimust **09:35** Telehommik
12:25 Kuuuuriija **13:25** Kodu
ja võõrsil **13:55** Monk **14:55**
Mägipäästjad **15:55** Saatuslik
kiri **16:55** Leegitsev armastus
18:00 Naabriplika **19:00** Repor-
ter **20:00** 15 küsimust **20:30**
Täistund **21:30** Öhtu! **22:30**
Krimi **23:00** Chicago politsei-
jaoskond

01:05 Seaduse nimel **02:00**
Ürgne kutse **04:05** TV3 uudised
05:00 Downton Abbey **06:00**
TV3 uudised **07:00** Kruudid:
Perepuu **07:35** Jänku Juss **07:50**
Kirgede torm **09:05** Vöidustuu-
dio **10:05** Kahevöitlus **10:45**
Lastega kodus **11:20** Märgatud
Eestis **12:25** Kolmekas **13:55**
Aardekütid **14:30** Minu saladus
15:30 Kes on boss? **16:30** Kir-
gede torm **17:30** Suletud uste
taga **18:30** Kahevöitlus **19:00**
TV3 uudised **20:00** Sotid selgeks
20:30 Laser **21:30** Buss **22:35**
Kadunud ehk vaikimise pakt
00:35 Eradetektiiv Magnum

00:00 Homme on ka päev **01:55**
See teeb haiget **02:45** Päeva
püük **03:14** ERR.ee uudised
07:00 Kirbu-Krants **07:10** Lotte
07:15 Lotte **07:20** Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi
imelised lood **07:50** Loomalood
07:55 Luise ja Oliver **08:05**
Luka lustisöidurong **08:15** Hei,
Kutsa! **08:25** IdeeFix **08:35** Mina
ja Miia **09:00** Ringvaade **10:00**
Ma armastan prantsuse keelt
10:30 Raamatupood **11:00**
Betty diagnoosid **11:45** Önne-
maastikud. Olev Subbi **12:30**
Alexander Ekman, „Hammer“
14:00 Mis värvi on majandus?
14:31 ERR.ee uudised **15:30**
Ninjakunstnik **16:00** Mina
ja Miia **16:25** Puuoni lood
16:30 Loomarahva TV **16:40**
Oravametsa lood **16:45** Hei,
Kutsa! **16:55** Pips ja Popi **17:00**
Kauboihamster Villi **17:10** Kirbu-
Krants **17:25** Pingviin Jasper
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi
imelised lood **17:50** Lammas
Shaun **18:00** Vilda **18:05** Kriipsu
Jaku kodu **18:10** Rebased ja
mägrad **18:20** Luka lustisöi-
durong **18:30** IdeeFix
18:45 Ma armastan prantsuse
keelt
19:15 Kultuuriuudised
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Raamatupood
20:00 Naisspioonid II maail-
masõjas
20:55 Lumevärvi. Päärü Oja,
Mikk Saar, Allan Vainola, Jaan
Sööt
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Päeva püük
22:00 Kultuuriuudis. Arutelu
22:30 Barbie imedema: gla-
muuri pahupool

K 12. märts

00:40 Südameasi **01:30**
Ajavaod **01:55** Esimene stuudio
02:22 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Eesti mäng **12:15** Osoon
12:45 La Promesa
13:50 31. jaoskond **14:10** Killud
14:45 Bates postiameti vastu
15:35 Südameasi
16:30 Önne 13
17:00 Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne Kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Minu ETV. Reet Linna
20:05 Pealtnägija
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Sport
21:40 Esimene stuudio
22:05 Teekond koju
23:05 Tuulepealne maa

00:00 FBI: Rahvusvaheline üksus
00:50 Öhtu! **01:45** Naabriplika
02:35 Chicago politseijaoskond
03:25 Krimi **03:55** Minu kodu
on parim **05:05** Postimees.ee
05:30 Reporter **06:30**
Telehommik **09:05** 15 küsimust
09:35 Telehommik **12:25**
Täistund **13:25** Kodu ja võõrsil
13:55 Monk **14:55** Mägipääst-
jad **15:55** Saatuslik kiri **16:55**
Leegitsev armastus **18:00**
Naabriplika
19:00 Reporter **20:00** 15
küsimust
20:30 Kodud rahaks
21:30 Öhtu!
22:30 Žiguliga maailma tippu
23:30 Chicago politseijaoskond

00:35 Eradetektiiv Magnum
01:35 Sotid selgeks **02:05**
Laser **03:05** Buss **04:15** TV3
uudised **05:10** Downton Abbey
06:00 TV3 uudised **07:00**
Kruudid: Perepuu **07:35** Jänku
Juss **07:50** Kirgede torm **09:05**
Vöidustuudio **10:05** Kahevöitlus
10:45 Lastega kodus **11:25** Suur
lotokolmapäev: Rooside sõda
12:25 Imikuga metsas **13:25**
Eluga Hispaaniasse: kinnisvara
eri **14:30** Minu saladus
15:30 Kes on boss?
16:30 Kirgede torm
17:30 Suletud uste taga
18:30 Kahevöitlus
19:00 TV3 uudised
20:00 Suur lotokolmapäev:
Rooside sõda **21:00** Vöimalik
vaid TikTakis **21:30** Eluga His-
paaniasse: kinnisvara eri **22:30**
Varuvömmid

00:00 Välisilm **00:30** Tüdruk
mootorrattal **02:00** See teeb
haiget **02:40** Päeva püük **03:13**
ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-
Krants **07:10** Kauboihamster
Villi **07:20** Pips ja Popi **07:30**
Lepatriinu ja Musta Kassi
imelised lood **07:50** Vilda **08:00**
Loomarahva TV **08:10** Luka lus-
tisöidurong **08:25** Puuoni lood
08:30 IdeeFix **08:43** Konstaabli
armastuslaul telefilmist Nöbinina
08:45 Pingviin Jasper **08:50** Hei,
Kutsa! **09:00** Ringvaade **10:00**
Ma armastan prantsuse keelt
10:30 Raamatupood **11:00** Bet-
ty diagnoosid **11:45** Ökomajad
12:00 Riigikogu infotund **14:00**
Esimene stuudio **14:29** ERR.
ee uudised **15:30** Ninjakunst-
nik **16:00** Ernest ja Celestine
16:10 Ernest ja Celestine **16:25**
Puuoni lood **16:30** Loomarah-
va TV **16:43** Edmond ja Lucy
16:45 Hei, Kutsa! **16:55** Oodo
17:00 Angelo reeglid **17:10**
Kirbu-Krants **17:25** Lepatriinu
ja Musta Kassi imelised lood
17:45 Lammas Shaun **17:55**
Vilda **18:05** Rebased ja mägrad
18:15 Tagurpidi jõgi **18:40**
Aktuaalne Kaamera **18:50**
Käsiapall EM valikmäng **20:40**
Kondajad **21:00** Aktuaalne Kaa-
mera **21:30** Päeva püük **22:00**
Minu geniaalne sõbranna **23:05**
Maailma halvim inimene

N 13. märts

00:05 Ringvaade
01:05 Südameasi
02:00 Ajavaod
02:25 Esimene stuudio
02:52 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Hommik Anuga
12:45 La Promesa
13:45 31. jaoskond
14:10 Ema
15:40 Südameasi **16:30** Önne
13 **17:00** Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond **17:30** La
Promesa **18:30** Aktuaalne Kaa-
mera **19:00** Ringvaade **20:00**
OP **20:55** Kultuuri kodu **21:00**
Aktuaalne Kaamera **21:30** Sport
21:40 Esimene stuudio **22:05**
Ben Fogle'i rännakud Šotimaa
saartel **23:05** Pealtnägija
23:55 Ringvaade

00:25 FBI: Rahvusvaheline üksus
01:15 Öhtu! **02:10** Naabriplika
03:00 Chicago politseijaoskond
03:50 Minu kodu on parim
04:55 Postimees.ee **05:30** Re-
porter **06:30** Telehommik **09:05**
15 küsimust **09:35** Telehommik
12:25 Kodud rahaks **13:25** Ke-
du ja võõrsil **13:55** Monk **14:55**
Mägipäästjad **15:55** Saatuslik
kiri **16:55** Leegitsev armastus
18:00 Naabriplika **19:00** Repor-
ter **20:00** 15 küsimust **20:30**
Vaprad ja moodsad **21:30** Öhtu!
22:30 James May: meie mees
Itaalias **23:35** Chicago politsei-
jaoskond

00:50 Alaska uudised **02:00** Elu-
ga Hispaaniasse: kinnisvara eri
03:05 Suur lotokolmapäev: Roo-
side sõda **04:10** TV3 uudised
05:05 Downton Abbey **06:00**
TV3 uudised **07:00** Kruudid:
Perepuu **07:35** Jänku Juss **07:50**
Kirgede torm **09:05** Vöidustuu-
dio **10:05** Kahevöitlus **10:45**
Lastega kodus **11:25** Suur
lotokolmapäev: Rooside sõda
12:25 Imikuga metsas **13:25**
Eluga Hispaaniasse: kinnisvara
eri **14:30** Minu saladus
15:30 Kes on boss?
16:30 Kirgede torm
17:30 Suletud uste taga
18:30 Kahevöitlus
19:00 TV3 uudised
20:00 Üle ja ümber: Autoga
Kesk-Ameerikas 2
21:00 Kätemaksukontor
22:00 Kerget elu
23:10 Vastuvötureeglid

01:10 Pühapäevalöuna **01:30**
Raamatupood **01:55** See teeb
haiget **02:40** Päeva püük **03:11**
ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-
Krants **07:10** Kauboihamster
Villi **07:25** Vilda **07:30** Lepatrii-
nu ja Musta Kassi imelised lood
07:55 Ernest ja Celestine **08:05**
Loomarahva TV **08:15** Pörsas
Peppa **08:20** Tagurpidi jõgi
08:45 Oodo **08:50** Hei, Kutsa!
09:00 Ringvaade **10:00** Ma
armastan prantsuse keelt **10:30**
Raamatupood **11:00** Betty
diagnoosid **11:45** Impuls **12:40**
Naisspioonid II maailmasõjas
13:40 7 vaprat. Kontsert **14:00**
Esimene stuudio **14:25** Luuletus
14:30 Haldja talu valgus. Helju
Mikkel **15:25** Luuletus
15:30 Ninjakunstnik
16:00 Laskesuusatamise
MK-etapp
18:00 Kosmo
18:25 Muumioru lood
18:45 Lepatriinu ja Musta Kassi
imelised lood
19:10 Pörsas Peppa
19:15 Kultuuriuudised
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Raamatupood
20:00 Elu allpool nulli
20:45 Ökomajad
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Päeva püük
22:00 Unelaul
23:40 Täheleav

R 14. märts

00:55 Südameasi **01:45** Unus-
tamatu **03:15** Esimene stuudio
03:43 ERR.ee uudised **05:45**
Ringvaade **06:45** Terevisioon
09:10 Terevisioon **11:30** OP
12:35 La Promesa **13:35** 31.
jaoskond **13:55** Margherita teel
tähtede poole **15:35** Südameasi
16:30 Önne 13 **17:00** Aktuaalne
Kaamera **17:05** 31. jaoskond
17:30 La Promesa
18:25 Kultuuri kodu
18:30 Aktuaalne Kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Von Fock
20:45 Keelekild
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Sport
21:40 Unustamatu
23:15 Segasummasuvila
rattastel
23:45 Ringvaade

00:30 FBI: Rahvusvaheline üksus
01:20 Öhtu! **02:15** Naabriplika
03:05 Chicago politseijaoskond
03:55 Minu kodu on parim
05:05 Postimees.ee **05:30**
Reporter **06:30** Telehommik
09:05 15 küsimust **09:35**
Telehommik **12:25** Vaprad ja
moodsad **13:25** Kodu ja võõrsil
13:55 Monk **14:55** Mägipääst-
jad **15:55** Saatuslik kiri **16:55**
Leegitsev armastus **18:00**
Naabriplika **19:00** Reporter
20:00 Kas lööme käed? **21:30**
Siis kui elu maitses hästi **22:05**
Sherlock Holmes

01:20 Üle ja ümber: Auto-
ga Kesk-Ameerikas 2 **02:20**
Kätemaksukontor **03:30** Kahe-
vöitlus **04:00** TV3 uudised **04:55**
Downton Abbey **06:00** TV3
uudised **07:00** Kruudid: Perepuu
07:35 Jänku Juss **07:50** Kirgede
torm **09:05** Vöidustuudio **10:05**
Kahevöitlus **10:45** Lastega
kodus **11:20** Kätemaksukontor
12:25 India Xpress: pöörane
seiklus tuk-tukidega **13:25** Üle
ja ümber: Autoga Kesk-Ameerika
2 **14:30** Minu saladus **15:30**
Kes on boss? **16:30** Kirgede
torm **17:30** Suletud uste taga
18:30 Kahevöitlus **19:00** TV3
uudised **20:00** Taavi Katiga
Indias **21:00** Kolmekas
22:30 Kohtumine väikeste
Fockeritega

00:55 Venemaa katselabor
Süüria **01:45** Päeva püük
02:10 Tummahammas keset
toomepidu. Andres Ehin **02:35**
Plektrum **03:26** ERR.ee
uudised **07:00** Kirbu-Krants
07:10 Angelo reeglid **07:20**
Pörsas Peppa **07:30** Lepatriinu
ja Musta Kassi imelised lood
07:50 Väike nõid Zouk **08:00**
Kölakoguja **08:05** Lammas
Shaun **08:15** Hei, Kutsa! **08:20**
Hei, Kutsa! **08:30** Susapusa
Okidos **08:40** Oodo **08:45** Ollie
ja Kuu **09:00** Ringvaade
10:00 Ma armastan prantsuse
keelt
10:30 Raamatupood
11:00 Päikesesüsteemi mõis-
tatused
12:00 Kultuuriuudis. Arutelu
12:30 Keelemässaja Mati Hint
13:30 Esimene stuudio
13:55 Barbie imedema: gla-
muuri pahupool
15:30 Operatsioon Ai
16:00 Laskesuusatamise MK-
etapp
18:00 Kosmo
18:

Kuidas elati 100 aastat tagasi Martna kihelkonnas

M. Reimi kogutud pärimus aastast 1924 (kirjaviis muutmata)

25.
osa

Riudes orjusajal kooli ei olnud. Praegune kool ongi 50 a.v. Õpitud kodus, isalt-emalt, ja peaaugjalikult lugemist, kirjutamisest polnud juttugi. Õpetaja käind ükskord aastas katsumas. Kel aga ei isa, ei ema, sel polnudki õpetajat. Enamasti oli õpetajaks ema. /Leenu Männov, 85 a., Riude, Mölli t./

Õpetaja katsumise ajaks aetud lapsed harilikult vöörmündri poole kokku. Kes pole mõistnud, aetud Riudes mõisaherra Rennikammi ette lugema. Aga peksa S.-Riudes mitte-mõistmise eest ei ole antud. Putkaste parun Maydell olevat küll anud, iseoma käega, kõikide laste ees, et suuremat häbi ning karust ja ka hoolt äratada. Jutustaja õppind lugemise emalt, suure Piibli najal, millist tema ka praegu veerides mõistvat, kuid uueaja ajalehti ei saavat tema lugeda, seal olevat hoopis teistsugune trükk ja teistsugune keel. – Korra olnud Martnas leeris 90 poissi ja nendest ainult 6 mõistnud (mitte-mõistnud?) lugeda. /Tiina Rochwaldt/ Teinekord olnud leeris 33 poissi, kellest kõik,

peale ühe, lugeda mõistnud. See üks olnud keegi Riude poiss, üks isata-emata vaenelaps. /Taavet Kuu, 89 a., Madise t., Kuluse k., Martna v./

Arukülas kooli ei ole olnud. Kel jõudu, viind lapsed kaugele kooli – Kulusesse või Rannamõisa. Teised õppisid kodus, kui vanemad õpetada mõistsid, ja kui ei mõistnud, – jäid ilma selle õpuseta. /Villem Suurvälj/. – Haaska kool oli Kangru kohas, saunas, kus viheldi. Õpeteti lugemist. Õpetaja ise olnud mittekoolitet, seekord nimega Villem Kariis. Kodus emad õpetasid. Hiljem saadi koolitet õpetajaid Jädiverest, siis Kuudast. Umbes 30 a. tagasi ehitet koolimaja. Eesti ajal kool üleviitud Oonga külla. /Kustas Allikas, 68 a., Enikvere, Martna v./

Kerna külas umbes 45 a. tagasi olnud koolis rehkendamine parem, kui nüüd; rehkendet tahvilil ja antud ka peast teha raskeid ülesandeid. Õpetajaks olnud Kuuda seminari lõpetand isik, Ambert, kes kõike mõistnud väga huvitavaks teha. Lapsed otse kippund kooli. Pärast teda tulnd

küla või kihelkonna kooli haridusega Mihkel Noobel, kelle ajal enam nii hästi pole läind. Koolis käidi 3 talve à 5 päeva nädalas ja 3–4 talve à 1 päev nädalas. Õpetati peaaugjalikult jumalasõna ja laulu, ka rehkendust. Kihelkonna kooli siin ei olnud – edasi viidi kas Haapsalu Vene kooli ehk Kuuda seminaari. Kullamaal ja Piirsalus olnud ministeeriumi koolid, kuid väga täis. /J. Leitall, 57 a., Kerna/

Leeris

Orjuse ja teoorjuse ajal (õpetaja Hoerschelmann nõudis veel, kuid järgmine õpetaja – Türnpuu, nagu eelpool kuuleme, ei nõudnud enam) pandi leerilapsed õpetajale orjust tegema. Poisid põllul, rehes, ehk suuri kive kokku vedamas ja neist aeda tegemas. Tüdrukud pandi koduseid töid tegema: kuduma, ket-

rama, köögis talitama, pesu pesema jne. Kes hästi osav olnud töö, sel polnd karta kinnijäämist. /Kaarel Reichert/.

Nõutud, et „Meie Isa” palve ja 5 peatükki olgu peas, lugemine iseenesest ja kirjutamine ei ole olnud tähtis. Tüdrukud sugend linu, noppind sulgi või korjand nisu seast välja odra jm. teri. Poisid lõhkund ja lõikand puid, kiskund peerge. – Martnas kaotet leerilaste töö õpetaja Türnpuu ajal. /Andres Toom, Pollijüri/.

Leeri minnes tüdrukuil kaass kraasid, vokid, sukavardad jm., poistel saed, kirved, noad jm. (Õpetaja Hoerschelmann'i ajal Martnas). – Ühe poisi päevatöö olnud ära lõhkuda 1 6-e jalaline süld puid, hiljem pandud sama töö kahe poisi normiks. – Õpetaja Türnpuu kutsar ajand poissa kraave kaevama, aga poisid jooksund laiali. Kevadel sama lugu. Kutsar õpetajale kaebama. Õpetaja seletand, nad olevat siia tulnd õppima, mitte kraave kaevama, ja sellest saadik ei olevat ka kutsar poisse enam tööle sundida julgend. /Kustas Uuetoa, 71 a., Lepiku saun, S.-Riude/.

Õpetaja Ersemann (Hoerschelmann) pannud tüdrukud ketrama (12 vokki), sulgi noppima, riideid lappima, sukki nõeluma, õmb- lema jne. /Liisu Tiigenberg, 73 a., Kokre k./.

Leeris käidi kevadel ja sügisel, à 3 nädalat. Umbes 100 a. tagasi peksid leeripoisid õpetaja rehesid. Teoorjuse aja lõpu poole olnud töö juba kergem, nagu: rohiaia puhastamine jm. Õppimiseks tarvitati „Piibilugu” (?).

Leeritamise eest maksti vakk kaeru. Tööd anti ka teha (õpetaja Hoerschelmann) – tüdrukuile 1 nael linu kedrata – peenikesti! ja ¼ naela takku – teisi-päevast reedeni. Peale selle olnud põrandaid pesta, „püügil”, s.o. pesemas, olla, erneid noppida (valgeid teiste seast välja) – külmitim korraga. Õppida ka olnud, kuid kel polnud viia, saand ei tuua ka (s.o. teadmisi). /Leenu Männov, 85 a., Mölli t., V.-Riude/.

Mõnijagu poissa pandud puid lõikama ja süldadesse raiuma, nimelt 4 poissi ühe sülla puude peale. Kui poistel kõigil polnud saagi kodunt kaasa tuua, muret- send õpetaja ise saed /järgneb

• Nõutud, et „Meie Isa” palve ja 5 peatükki olgu peas, lugemine iseenesest ja kirjutamine ei ole olnud tähtis.

SUDOKU

	8	2	1		4	6	7	
7			8		2			3
			9	3	7			
	4						3	
			4	1	5			
4			5		8			6
	9	7	6		3	4	5	

		6				4		
		1	8		9	2		
2				1				7
	4		2		8		9	
	9						6	
	1		9		3		2	
5				9				1
		4	1		2	8		
		3				9		

KUHU MINNA

• KINO

Haapsalu kultuurikeskuses: „Haldjarahva uus seiklus” 8. märtsil kl 11. „Jan Uuspõld läheb koju” 8. märtsil kl 13.

• KONTSERT

Haapsalu kultuurikeskuses: 8. märtsil kl 17 Haapsalu poistekoori 20. sünnipäeva kontsert „Legendaarne”, tasuta.

14. märtsil kl 19 Maarja Nuut, pilet Piletikeskuses 18.90, kahele 35.90, kohapeal 20.-

• TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 11. märtsil kl 19 Mihkel Tikerpalu „Coolmeister. Järeleaitamistund muusikas”, pilet 20/25 Piletilevis.

• KOORTUMINE

NOORTEKIRJANIKUGA Neljapäeval, 13. märtsil kell 12 kohtub Ridala raamatukogus (Panga küla, Haapsalu) lugejatega noortekirjanik Kristi Piiper.

Neljapäeval, 13. märtsil kell 13 kohtub Uuemõisa raamatukogus (Ehitajate tee 3, Haapsalu) lugejatega noortekirjanik Lille Roomets.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum K-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K-P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda R-P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R-P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T-L kl 10–16. Muul ajal ettetellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum 1. oktoober – 1. mai avatud ettetellimisel roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud ettetatamisel E-R 10–17. Tel 5333 8586. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Lasteosakonnas (Wiedemanni 11): Mehiko kunstniku Amanda Mijangose illustratsiooninäitus „Õpi vaatama, õpi ütleva” 31. märtsini. Nukuteatrimuuseumi rändnäitus „Teatrinukkude võlumaaailm” 3. aprillini.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): Tumen ja Marion Saariku „Ja see tuline süda ei jahtugi” 30. märtsini. Galerii avatud K-P 12–18.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): majagaleriis kunstikooli ettevalmistusklasside õpilaste tööde näitus kuni 8. märtsini. Galerii avatud T-R 14–18, L 12–16. Tasuta.

Haapsalu pitsikeskus (Karja 25): etnograafiline fotonäitus „Pitsinarratiivid: käsi-töö”. Näitus on kuni 31. märtsini. Keskus avatud T-R 11–16, L 11–15.

• RAAMATUKOGUD

Keskraamatukogu (Posti 3) ja **lasteosakond** (Wiedemanni 11) E-R 10–18, L 10–15, laenutuspunkt (Kastani 7) T 14–17, R 11–14.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K-N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T-K 9.30–17.30, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15. 8.03 avatud 14–20.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E-K 10–18, N 14–19, R 10–14. www.lib.haapsalu.ee.

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat?

Saada vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

Leia Lääne Elu lähimast poest

- Kullamaa Coop
- Kömsi Coop
- Linnamäe Coop
- Palivere Coop
- Risti Coop
- Taebla Coop
- Vanalinna Coop
- Lõpe Coop
- Koluvere Coop
- Haapsalu kaubamaja Coop
- Lihula Coop
- Uuemõisa Coop
- Virtsu Coop
- Tuudi Coop
- Vatla Coop
- Haapsalu Maxima
- Metsa pood
- Kastani pood
- Jaama mini-Rimi
- Haapsalu super-Rimi
- Haapsalu Olerex
- Parvlaev Leiger
- Parvlaev Tiiu
- Parvlaev Tõll
- Parvlaev Piret
- RRLektus Lihula pood
- Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus
- Rannarootsi Selver
- Haapsalu Kiltsi tankla
- Tallinna bussijaam

Reklaamisoid: reklaam@le.ee.

MÜÜK

Müüa heina 10.-/rull.
Tel 503 8916.

Müüa sõelumata mulda (turbasegu)
Taebas, 10+km, lisandub veo hind.
Info 5697 5216.

Martnas tegutsev väike farm
OÜ Fazenda müüb jätkuvalt
kvaliteetset sealiha veerand rümpa
hinnaga 3.60/kg. Tel 5648 4834.

**Auto- ja majavõtmete
valmistamine, lukkude paigaldus
ja müük. Autoraadid ja -kõla-
rid. Autoalarmid.** LVL OÜ, Posti 39
(veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

12. märtsil toome kõrgekvaliteedi-
lise ja kodumaise sealiha, hakkliha,
ahju-, suitsu- ja šašlökivorstid, šaš-
lökid ja kulinaariatooted, soolaliha,
suitsusingid, pasteedid, sealihakon-
servid ja subproduktid järgmistesse
sihtkohtadesse: Järva-Jaani – Roos-
na-Alliku – Paide – Türi – Käru –
Lelle – Kehtna – Rapla – Märjamaa
– Laukna – Koluvere – Kullamaa –
Lihula – Kömsi. Sealiha al veerand
seast 3.75/kg. Tellimus esita
5358 6772 / Facebooki sõnum / läbi
kodulehekülje või saada kiri:
vajanguperefarm@gmail.com.
Tarned vahemikus 14–21, kellaageg
helistatakse veel ette.

14. märtsil toome kõrgekvaliteedi-
lise ja kodumaise sealiha, hakkliha,
ahju-, suitsu- ja šašlökivorstid, šaš-
lökid ja kulinaariatooted, soolaliha,
suitsusingid, pasteedid, sealihakon-
servid ja subproduktid järgmistesse
sihtkohtadesse: Kose – Keila – Vasa-
lemma – Ämari – Riisipere – Turba –
Risti – Palivere – Taebala – Linnamäe
– Haapsalu. Veerand siga al 3.75/kg.
Väiksemaks tükeldamise võimalus.
Tellimus esita 5358 6772 või
vajanguperefarm@gmail.com.
Tarned vahemikus 14–21, kellaageg
helistatakse veel ette.

**HAAPSALU UKSETEHAS
MÜÜB PUITBRIKETTI.
HIND 225.- (960 KG)
INFO 472 0800.**

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga
küttepuid. Pikkus vastavalt soovile.
Tel 5666 0431.

Müüa küttepuid koos veoga.
Info 5687 3966,
timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva puud alates 65.-,
transport 3–9 ruumi. Tel 550 5203.

Kuivad pakitud kütteklotid.
Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning
voodri- ja põrandalauda.
Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3meetrilise küttepuid: must
lepp, hall lepp, kask koos kohale-
toomisega, miinimumkogus
15 tihumeetrit. Lisainfo
tel 5829 3564.

Müüa kuiva saarepuud 40 cm ja
50 cm, tel 520 2081.

Müüa kuiva ja toorest küttepuid.
Tel 5625 5917.

Teatame sügava kurbusega,
et on lahkunud meie kallid
abikaasa, isa ja vanaisa
PAUL PROOSVÄLI
1.10.1943–3.3.2025.

Leinavad abikaasa ja
lapsed peredega.

Hüvastijätt laupäeval,
15. märtsil kell 14 Hingeviulu
tavandisaalis Kalmistu tn 3a.
Kimpe ja pärgi palume
mitte tuua.

Küttepuid müük: valge lepp, sang-
lepp, kask, metsakuiv okaspuu.
Möödud vastavalt soovile.
Täpsem info: 5697 5216.

KINNISVARA

Noor pere ostab kinnisvara: suvila,
maatulundusmaa, korter jne.
Pakkuda võib igas seisus kõike!
Tel 5855 5575.

Müüa kahene garaažiboks Haava
tänaval. Hind 14 000.-,
tel 5382 0948.

TEENUS

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine,
fassaaditööd, majade ehitus,
üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume
koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.

E-mail:
info@developingehitus.ee.

Hauaäärliste ja -kivide paigaldus.
Haudade hooldus ja muud kalmistu-
tööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekäevu-
de puurimine ning projekteerimi-
ne. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning
septikute paigaldus. Rauaeraldus,
filtrite paigaldus. Tel 521 7415,
504 2999, www.baltipurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehi-
tustööd. Katuse turvatoote müük
ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide
müük ja paigaldus.
Tel 5347 7919.

Ohtlike puude raie, võsalõikude ja
kruntide puhastus võsast. Helista
julgelt ja leiame lahenduse.
Tel 5623 0373, Randy.

Teostame majade, abihoonete ja
aedade ehitusi, tänavakivide paigal-
dust, võtmed kätte lahendused.
Dekkan.ehitus@gmail.com.
Tel 5632 7955.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine
E–P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Viin ära vanarauda, oksa, ehitus-
prahti, mööblit jm. Teen lammutus-
ja ehitustööd, puude langetamine ja
muud tööd. Tel 5802 9660.

Peakson OÜ ehitab Teile unistuste
kodu vundamendist katuseeni. Võtke
ühendust: Mart, +372 5345 1168.

Kütteseadmete remont,
korstnapühkimine 553 1826,
http://www.laanekorsten.ee.

KOOLITUS

**Fixum Autokoolis algab
22.03
VEOAUTO- JA BUSSIJUHI
TÄIENDÕPPEKURSUS.
Info tel 511 8111.**

Toimetus kuulutuste sisu eest
ei vastuta.

Mälestame head naabrimeest ja
avaldame kaastunnet Vilmale
ja lastele peredega
PAUL PROOSVÄLJA
kaotuse puhul.
Perekonnad Ilves ja Viilmaa

Ja kuigi on rohtunud rajad,
ei unune koos oldud ajad...
Südamlik kaastunne
lähedastele
PAUL PROOSVÄLJA
kaotuse puhul.
Taebala kooli 1959. aasta
lõpetanud

TEATED

Hudjamäe tn 2 kinnistu ja lähiala detailplaneeringu
algatamine

Lääne-Nigula vallavalitsuse 4.03.2025 korraldusega nr 2-3/25-88 alga-
tati Hudjamäe tn 2 ja lähiala detailplaneeringu koostamine Palivere ale-
vikus (Hudjamäe tn 2 katastriüksus 77601:004:0460, pindala 33256 m²,
sihtotstarve elamumaa; Hudjamäe tn 2a katastriüksus 44101:001:0992,
pindala 1345 m², sihtotstarbete maa ja 7760088 Hudjamäe tänav L3 ka-
tastriüksus 43601:001:0233, pindala 72 m², sihtotstarve transpordimaa).

Planeeringu ülesandeks on planeeringuala jagamine elamumaa siht-
otstarbega kruntideks, kruntidele maakasutuse sihtotstarbe, hoonestus-
alade, ehitusõiguse ja hoonestustingimuste määramine, kommunikatsioo-
nilahenduste, liikluskorralduse põhimõtete, servituutide ja keskkonnatin-
gimuste määramine.

Detailplaneering koostatakse vastavuses Lääne-Nigula valla üldpla-
neeringuga, tegemist on elamu maa-alaga. Keskkonnamõju strateegilise
hindamise kohustust ei ole.

Planeeringu menetlusinfo on leitav <https://www.laenenigula.ee/menetluses>.

KIRIKUTEATED

EAÖK HAAPSALU
MARIA-MAGDALEENA
KOGUDUS

P, 9. märtsil kl 10 liturgia.

Kui Sul on probleem või pole
oma muret kellegagi jagada,
on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABI-
KESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi
psühholoogiline kriisiabi
(eesti k) - 5671 4273
Esmatasandi
psühholoogiline kriisiabi
(vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni
teel, veebis või asukoht
kokkuleppel nõustajaga, sh
Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave
laanemaakriisiabikeskus.
weebly.com/

Läänemaa vähiühing
on pakkunud oma liikmeile
ja nende peredele tuge
juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud
abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB
EE621010220047448013.

Lääne Elu

paber- ja digilehe
hinnakiri

PABERLEHT

1 kuu	13
3 kuud	38
6 kuud	73
12 kuud	133
E-arve	11

PABER+DIGI

1 kuu	17
3 kuud	48
6 kuud	92
12 kuud	170
E-arve	14

DIGILEHT

1 kuu	8
3 kuud	20
6 kuud	37
12 kuud	74
E-arve	7

DIGILEHE
PÄEVA-
PILET
1,50

473 7111

le@le.ee

Loe veebis
online.le.ee.

Andres Ammase

ANDRES AMMASE
FOND

HAAPSALULE PÜHENDUNUILE

Kooliõpetaja, ajakirjaniku, poliitiku ja dirigendi

Andres Ammase (1962–2018) mälestuseks

Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde loodud

Andres Ammase fond annab välja **nelja stipendiumi**:

- Andres Ammase stipendium Läänemaal ja Haapsalule pühendunud inimesele
- väikese lugeja stipendium (koos Haapsalu lasteraamatukoguga)
- noore sportlase stipendium lootustandvale sportlasele ja tema treenerile
- Anneli Ammase hea ajakirjanduse auhind maakonnalehe ajakirjanikule

Annetuse saaja:

SA Eesti Rahvuskultuuri Fond

Pangakontod:

EE117700771000664610 LHV Pank

EE672200221001101347 Swedbank

Selgitus: annetus Andres Ammase fondi ja stipendium, mille heaks annetatakse

PS Annetused on tulumaksuvabad

Täname Andres Ammase fondi toetamise eest!

HOOLI RASKUSTESSE
SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste
ja organisatsioonide annetusi, et toetada
raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole
EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate
leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse
sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja
hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal.
Müüme hauakive ja -piirdematerjale.
Hinnapakkumine ja info:
hingeviul@gmail.com / 58 503 340

ERAKOOGU

Virtsu elanik avab lugemismaja

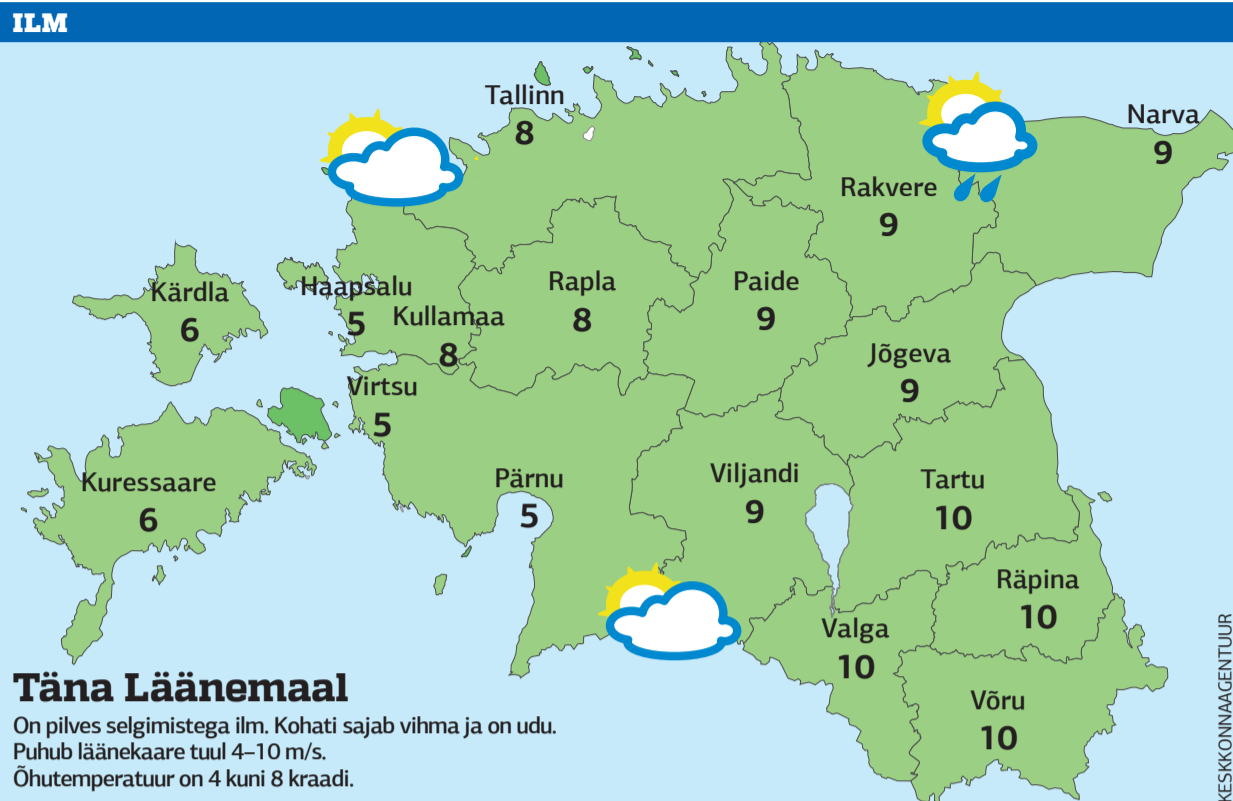
Virtsu elanik Henrik Raave avab Virtsus lugemismaja, kus ta hakkab esialgu kord nädalas raamatuid ette lugema.

Esimest korda loeb Raave ette juba pühapäeval. „Loen ise ja kui keegi kuulajatest tunneb, et tahab ka lugeda, siis loeb,” ütles Raave. Edaspidi on lubanud ette lugema tulla näitleja Henrik Normann ja ettevõtja Peep Vain.

„Eks vaatame, kuidas läheb. Loodetavasti tekib pärast lugemist ka arutelu,” ütles Raave.

Idee lugemismaja avada tekkis tegelikult vajadusest: Raavel on keeruline saada oma teismelisi lapsi lugema. „Küsisin endalt, kui palju olen ise lugedes eeskujuna andnud – ikka vähe,” ütles Raave. „Loodan, et lugemismaja tekitab elavamalt huvi raamatute vastu.”

Lugemismaja avab ta pere külalistemajas Raudtee tänaval pühapäeval kl 15–19. **KAIE ILVES**

Täna Läänemaal

On pilves selgimistega ilm. Kohati sajab vihma ja on udu. Puhub läänekaare tuul 4–10 m/s. Õhutemperatuur on 4 kuni 8 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
loode-, läänetuul 1–3 m/s	-2°...8°	muutlik tuul 2–4 m/s	kirdetuul 2–7 (14) m/s	idatuul 3–6 (12) m/s

VAATA KA
WWW.LE.EE

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Puurkaevud
Maaküte
Veesüsteemid
Biopuhastid
Septikud
Mahutid

Puurvesi
PUURKAEVUD

KONTAKT
www.PUURVESI.ee
Info@puurvesi.ee
+372 5566 2032
+372 5569 4310

Jälgi Lääne Elu ka Facebookis!

Juba üle 11 000 jälgijat!

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalast nõu, räägime, mis kinnisvaraturul toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohv ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA

Annely Sermat
+372 513 5163
annely@karjak.ee

Vihmavesüsteemide ja katuseturvatoodete paigaldus

VIHMAVEERENNID
Liitevabad rennid kuni 50m

Info@vihmaveerennid.ee
Tel 527 1059

SOOJUSTAME HOONETE SEINAD JA PÖÖNINGUD PUUSTEVILLAGA

Objektiga tutvumine tasuta.

5044041
info@puustemees.ee
puustemees.ee

PUUSTEMEES

ISOVER

WERDERHOLMI ÄRIPÄEV VIRTSUS 10.03

ärripindade müük al 40 m²

rent al 4 €/m²

elamukrundid 1200–4000 m²

Registreerimine:
Henrik Raave
+372 501 6898
henrik@werderholm.ee
werderholm.ee

OOTAME TUTVUMA 10.03 15.00–19.00

Kodud
Äripinnad
Jahisadam
Tootmishooned
Rand ja promenaad

WERDERHOLM

Siin võiks olla sinu reklaam!

Tellimiseks võta ühendust reklaam@le.ee

Kui soovid jõuda potentsiaalse kliendini, siis tutvusta oma tooteid või teenuseid Lääne Elu veebis sisuturundusartikliga!

Lääne Elu
online.le.ee

Küsi lisa aadressil reklaam@le.ee.

Postkast jäi tühjaks?
Võta ühendust le@le.ee või helista 473 7222.

Lääne Elu

HOLM
refinantseerimislaen

1+1+1=1

www.holmbank.ee

Finantsteenuse pakkuja on Holm Bank AS. Tutvu lepingu tingimustega ja pea nõu asjatundjaga. Krediidi kulukuse määr on 15,89% järgmistel näidistingimustel: laenu summa 3 600 €, lepingutasu 36 €, lepingu periood 44 kuud, fikseeritud intressimäär 7,78% laenusummalta aastas, makstav kogusumma 4 652,73 €, tagasimaksete summa 4 616,73 € ja tagasimaksete arv 44.